

KONSULTACJE SPOŁECZNE

POWIEDZ NAM, JAK...

JAKA MA BYĆ
WROCŁAWSKA POLITYKA
MIĘDZYKULTUROWA?

RAPORT

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
Jaki był kontekst konsultacji?	3
Co było przedmiotem konsultacji?	3
Jak został przygotowany dokument Wrocławskiej polityki międzykulturowej?	4
PRZEBIEG KONSULTACJI	6
Podsumowanie e–spotkania	6
Podsumowanie e–formularza	7
Podsumowanie konsultacji dla młodych	7
ZESTAWIENIE OPINII	11
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru I	11
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru II	16
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru III	21
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru IV	28
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru V	37
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VI	51
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VII	60
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VIII	68
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru IX	76
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru X	82
Zestawienie opinii dotyczących Obszaru XI	85
Zestawienie pozostałych opinii	88
PODSUMOWANIE	102
Konkluzje	102
Co się zmieniło dzięki konsultacjom?	102
Refleksja inicjatorów konsultacji	103
Partnerzy lokalni	104
INFORMACJA O REALIZATORACH	105

WPROWADZENIE

Jaki był kontekst konsultacji?

Wrocław to miasto, które w ostatnich latach stało się nowym miejscem życia wielu osób o różnym pochodzeniu. Powoduje to konieczność podejmowania działań w zakresie budowania wspólnoty z uwzględnieniem różnorodności kulturowej jej mieszkańców i mieszkanek. Z tego właśnie powodu tworzymy Wrocławską politykę międzykulturową na lata 2027–2031.

Co było przedmiotem konsultacji?

W konsultacjach społecznych pytaliśmy mieszkańców i mieszkanki, jaka jest ich opinia na temat dokumentu Wrocławskiej polityki międzykulturowej na lata 2027–2031. Zależało nam, by poznać propozycje i opinie Wrocławian i Wrocławianek, w tym migrantek i migrantów, aby powstający dokument odpowiadał na faktyczne potrzeby i wyzwania zróżnicowanej społeczności.

Dokument polityki międzykulturowej ma wyznaczać kierunki działań w zakresie budowania wspólnoty. Chcemy, by jej członkowie żyli we wzajemnym szacunku bez względu na pochodzenie, kulturę, język i religię. Chcemy, aby każdy mieszkaniec i każda mieszkanka czuli się w naszym wspólnym mieście dobrze, mając te same prawa i obowiązki.

Projektowane działania ukierunkowane są między innymi na zapewnienie dostępności do usług publicznych oraz wzmocnienie procesów integracyjnych. Szczególną rolę przypisuje się społecznościom osiedlowym i środowisku szkolnemu. Wielowymiarowa współpraca w tym zakresie to ważny element przeciwdziałania konfliktom międzykulturowym i dyskryminacji.

Konsultacje to szansa, by poznać opinie, sugestie i potrzeby mieszkańców i mieszkanek, w tym migrantów i migrantek. To kontynuacja partycypacyjnego

podejścia, pozwalającego zwrócić uwagę na rozmaite potrzeby grup społecznych oraz przeanalizować proponowane działania.

Jak został przygotowany dokument Wrocławskiej polityki międzykulturowej?

Dokument przygotowano na podstawie ewaluacji dokumentu pn. Wrocławska Strategia Dialogu Międzykulturowego na lata 2018–2022. Badanie to zostało przeprowadzone w modelu partycypacyjnym z udziałem przedstawicieli i przedstawicielek instytucji, organizacji społecznych, służb publicznych, środowisk akademickich oraz społeczności przyjmującej i migranckiej.

Pod uwagę wzięto także wnioski z badań naukowych, doświadczenia innych miast w Polsce i za granicą, a także inspiracje z Programu Miast Międzykulturowych Rady Europy (ICC), do którego Wrocław dołączył w 2021 r. W proces tworzenia polityki włączono doświadczenia związane z sytuacjami kryzysowymi, np. pandemią COVID–19 czy wydarzeniami wynikającymi z pełnoskalowej agresji Rosji w Ukrainie w 2022 r. i przybyciem ponad 250 tys. uchodźców i uchodźczyń. Dokument ten wyznacza kierunki działań w odpowiedzi na potrzeby wspólnoty Wrocławia.

Określa on cele strategiczne i działania w jedenastu kluczowych obszarach, takich jak: wiedza i ewaluacja, dostępność usług publicznych, edukacja dzieci i młodzieży, rynek pracy, społeczności lokalne, kultura, przeciwdziałanie dyskryminacji i budowanie odporności kryzysowej w społeczeństwie. Opisuje kierunki działań na lata 2027–2031, wskazuje realizatorów, w tym wydziały i jednostki Urzędu Miejskiego, w partnerstwie m.in. z organizacjami społecznymi, społecznościami migranckimi oraz innymi podmiotami. Promuje wizję Wrocławia jako miasta włączającego i dostępnego, dbającego o równy dostęp do usług i partycypację wszystkich mieszkańców i mieszkanek.

Polityka będzie wyznaczać kierunki działań w zakresie budowania spójności społecznej wrocławskiej wspólnoty, w szczególności – wspierać działania

instytucji miejskich i partnerów, tak aby mogły efektywnie pracować na rzecz równego dostępu do usług publicznych, edukacji czy rynku pracy, wspierać adaptację oraz procesy integracyjne w społecznościach lokalnych, a także – przeciwdziałać konfliktom. Ma wzmocnić poczucie wspólnotowości, solidarności oraz zaufania społecznego, by Wrocław był miastem szacunku, otwartości i współpracy.

PRZEBIEG KONSULTACJI

- Termin konsultacji: 17 lutego – 15 marca 2026 r.
- Punkt informacyjny: 19 lutego 2026 r., godz. 16.00–18.00; niebieski wózek konsultacyjny na skrzyżowaniu ulic: Świdnickiej i Piłsudskiego
- E–spotkanie konsultacyjne: 25 lutego 2026 r., godz. 17.30; aktywny udział możliwy był na platformie internetowej Clickmeeting
- Forum konsultacyjne: 28 lutego 2026 r., godz. 11.00–16.00; Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego, pl. Dominikański 6; udział w formie zapisu na spotkanie
- E–formularz opinii dostępny na stronie internetowej konsultacji w okresie od 17 lutego do 15 marca 2026 r.

Podsumowanie e–spotkania

25 lutego 2026 r. o godz. 17.30 odbyło się spotkanie konsultacyjne przez internet. Aktywny udział był możliwy za pośrednictwem platformy internetowej Clickmeeting. Udział w nim wzięło 7 osób.

W trakcie dyskusji pojawiły się kwestie dotyczące wdrożenia dokumentów wspomnianych w Polityce, tego, jak wyglądają takie rozwiązania w innych miastach oraz formy konsultacji społecznych.

Notatka z e–spotkania konsultacyjnego stanowi załącznik nr 1 do raportu.

Relacja z forum konsultacyjnego

Forum konsultacyjne odbyło się 28 lutego 2026 r. w godzinach 11.00–16.00 w siedzibie Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego przy pl. Dominikańskim 6. Spotkanie poświęcone było pogłębionej dyskusji nad założeniami i kierunkami Wrocławskiej polityki międzykulturowej. Celem spotkania było stworzenie komfortowych warunków do przedyskutowania

poszczególnych obszarów polityki oraz zebranie szczegółowych komentarzy i propozycji od uczestniczek i uczestników.

Udział w forum konsultacyjnym mógł wziąć każdy, kto zapisał się przez formularz zapisów dostępny na stronie internetowej konsultacji. W forum wzięło udział 26 osób. Każda z nich mogła wypowiedzieć się podczas dwóch sesji dyskusji stolikowych.

Notatka z forum, obejmująca podział tematyczny oraz wątki poruszane podczas dyskusji, stanowi załącznik nr 2 do niniejszego raportu.

Podsumowanie e-formularza

Mieszkańcy i mieszkanki, także ci, którzy nie brali udziału w spotkaniach konsultacyjnych, mogli przekazać swoje stanowisko, korzystając z formularza internetowego. Był on dostępny na stronie internetowej konsultacji w okresie od 17 lutego do 15 marca 2026 r. Opublikowane pytanie brzmiało: Jaka jest Twoja opinia dotycząca projektu Wrocławskiej polityki międzykulturowej na lata 2027–2031? Na przykład: co chciałbyś lub chciałabyś zmienić, dodać lub sformułować inaczej? Wskaż fragment, którego dotyczy komentarz, oraz dodaj uzasadnienie.

Za pośrednictwem e-formularza przekazano łącznie 14 odpowiedzi – zostały one zawarte w załączniku nr 3 do niniejszego raportu.

Podsumowanie konsultacji dla młodych

W konsultacjach społecznych wzięły także udział osoby niepełnoletnie – uczniowie oraz uczennice szkół podstawowych i ponadpodstawowych. W ostatnich latach szkoły stały się szczególnymi miejscami interakcji międzykulturowej, co wiąże się nie tylko z szansami, ale też z wyzwaniem dla systemu edukacji. Zebrane opinie dotyczą zarówno wybranych zapisów Polityki w obszarze edukacji, jak i codziennych doświadczeń uczestników jako osób w różnym wieku, żyjących w zróżnicowanym kulturowo środowisku. Część opinii

ma charakter ogólny, co wynika z młodego wieku uczestników oraz barier językowych.

Konsultacje dzieci i młodzieży odbywały się w tym samym czasie, co konsultacje dorosłych. Miały formę warsztatów grupowych.

Udało się nam porozmawiać łącznie z 209 osobami ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych oraz z Ołbińskiego Centrum Aktywności Lokalnej. Byli to młodzi ludzie pochodzący m.in. z Polski, Ukrainy, Białorusi, Rosji, Gruzji, Brazylii, Indonezji i RPA. W XV Liceum Ogólnokształcącym we Wrocławiu w konsultacjach 3 marca 2026 r. wzięły udział trzy klasy z różnych poziomów edukacyjnych, łącznie 52 uczestników i uczestniczek. W Zespole Szkół Zawodowych nr 5 trzy klasy z różnych poziomów edukacji uczestniczyły w spotkaniu konsultacyjnym zorganizowanym 5 marca 2026 r. (39 osób). W Szkole Podstawowej nr 2 konsultacje przeprowadzono 6 marca 2026 r.; uczestniczyły w nich trzy klasy reprezentujące różne poziomy edukacyjne w liczbie łącznej 45 uczniów. W Ołbińskim Centrum Aktywności Lokalnej w spotkaniu przeprowadzonym 11 marca 2026 r. udział wzięło 13 osób. 12 marca 2026 r. na warsztatach w Technikum nr 17 było 60 osób z trzech klas (różne poziomy).

Warsztaty odbywały się w klasach przygotowawczych na poziomie szkoły podstawowej, ponadpodstawowej oraz w klasach mieszanych kulturowo. Przebieg warsztatów w każdej szkole był nieco odmienny. W niektórych klasach uczniowie samodzielnie dobierali się w grupy zróżnicowane kulturowo, co wskazywało na wysoki poziom integracji. W innych rysowały się wyraźnie podziały pomiędzy osobami z Ukrainy i Polski, również na forum klasy pojawiały się krytyczne opinie dotyczące Ukraińców. W konsultacjach wzięły udział dwie klasy, które przeszły cykl szkoleń antydyskryminacyjnych, jednak w obu przypadkach wskazywały, że, pomimo pozytywnego odbioru tych zajęć, niewiele pamiętają (odstęp roku oraz dwóch lat pomiędzy szkoleniem a konsultacjami).

W wypowiedziach dominowało doświadczenie dyskryminacji wobec cudzoziemców, choć pojawiały się także wzmianki o faworyzowaniu migrantów lub przemocy ze strony uczniów ukraińskich. Wielu młodych podkreślało, że integracja przebiega lepiej w szkołach niż poza nimi, gdzie częściej spotykają się z wrogością i agresją. Podczas warsztatów uczniowie z Ukrainy (również dzieci ze szkoły podstawowej) podawali przykłady zachowań agresywnych wobec siebie. Dwoje dziewcząt z Polski opowiedziały o swoich doświadczeniach agresji ze strony ukraińskich mężczyzn.

Niektórzy uczniowie i niektóre uczennice wyrażali obojętność wobec tematu lub niechęć do wypowiadania się.

W klasie edukacji wczesnoszkolnej dzieci wykonywały rysunki – większość z nich ukazywała bawiące się razem dzieci z różnych krajów, jeden z nich pokazywał jednak chłopców z Ukrainy i Polski, którzy bawili się osobno i nie integrowali. Dzieci oddały w ten sposób swoje doświadczenia integracji.

Kierunek polityki oceniano przeważnie jako potrzebny i trafny, zwłaszcza w zakresie wsparcia psychologiczno–pedagogicznego, roli asystentów międzykulturowych oraz przeciwdziałania uprzedzeniom. Opinie dotyczące integracji były skrajnie zróżnicowane – od przekonania, że Miasto zrobiło już wszystko, a kluczowa jest postawa mieszkańców i mieszkanek, po obawy, że niektóre działania mogą prowadzić do izolacji lub być odbierane jako nieskuteczne. Pojawiały się głosy, że integracja powinna przebiegać naturalnie, a działania „na siłę” mogą przynosić odwrotny efekt. Wybrzmiało stwierdzenie, że w Polityce nie ma konkretnych wskaźników, harmonogramu, podziału odpowiedzialności, a język dokumentu jest trudny i specjalistyczny.

Jednocześnie wielu uczestników i wiele uczestniczek podkreślało, że szkoła bywa miejscem wsparcia, relacji i otwartości, a integracji sprzyjają empatyczni nauczyciele, współpraca w grupach i codzienne kontakty. Za największe trudności uznawano bariery językowe, stereotypy, agresję wobec cudzoziemców, napięcia polsko–ukraińskie oraz poczucie zagrożenia w

przestrzeni miejskiej. W wypowiedziach wyraźnie zaznaczała się również potrzeba rozwoju kompetencji międzykulturowych kadry edukacyjnej oraz zapewnienia lepszego wsparcia dla rodziców dzieci migranckich.

Niektóre osoby uważały, że nie mają nic do powiedzenia na ten temat.

Opinie dotyczące priorytetów dotyczą w każdym przypadku działu V. Edukacja dzieci i młodzieży.

**Bardzo dziękujemy wszystkim mieszkankom i mieszkańcom
za udział w konsultacjach. Wasz głos jest ważny!**

ZESTAWIENIE OPINII

W tabeli poniżej ujęto wszystkie zgłoszone opinie. Zostały one wpisane tu, bez względu na to, czy dany głos pojawił się jeden raz czy wielokrotnie. W ten sposób każda opinia mogła uzyskać odpowiedź.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru I

(Wiedza i ewaluacja)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Potrzebne upowszechnienie wiedzy w zakresie integracji międzykulturowej wśród pracowników Urzędu Miejskiego, jednostek organizacyjnych Miasta i służb miejskich (w formie instrukcji, szkoleń itp.).	Wyjaśnienie Postulat zawarty jest w Obszarze IV, działanie 4. Wzmacnianie kompetencji międzykulturowych służb publicznych. Szkolenia wzmacniające kompetencje międzykulturowe służb miejskich i pracowników oraz pracowniczek instytucji realizowane są we Wrocławiu od 2016 r. w ramach konkursów dotacyjnych dla organizacji pozarządowych. Przeszkolonych zostało ponad 2500 osób. Dodatkowo Obszar II. Międzykulturowa komunikacja,

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		zaangażowanie i współpraca w preambule podnosi kwestię wzmacniania kompetencji międzykulturowych zarówno wśród urzędników i służb publicznych, jak i liderów środowisk lokalnych.
2	Należy zapewnić publiczny dostęp do znajdujących się w zasobach Miasta danych surowych dotyczących migracji oraz mniejszości narodowych i etnicznych.	Wyjaśnienie Postulat jest wyrażony w preambule Obszaru I Wiedza i ewaluacja – w ramach niniejszego programu będziemy podejmować działania mające na celu zwiększenie dostępności do danych w oparciu o istniejące zbiory generowane przez różnorodne instytucje oraz instytucjonalne zasoby miejskie. W działaniu 1 wskazana została współpraca z wrocławskim środowiskiem akademickim na rzecz powołania i prowadzenia prac zespołu badawczo–analitycznego ds. migracji, m in. w zakresie udostępniania danych.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		W działaniu 6 ponownie wskazano upowszechnienie i popularyzację wiedzy w zakresie migracji i integracji międzykulturowej.
3	Do listy partnerów należy dodać rady osiedli.	Opinia uwzględniona
4	Konieczne jest stworzenie zaplecza eksperckiego przez: a. animowanie badań na temat migracji i integracji międzykulturowej poprzez zawieranie porozumień z uczelniami wyższymi i zlecanie badań istniejącym lub nowo powstającym zespołom w strukturach uczelni lub b. stworzenie eksperckiej komórki badawczej w strukturach Urzędu lub jednostki organizacyjnej Miasta.	Wyjaśnienie Postulat zawarty jest w Obszarze I. Wiedza i ewaluacja, działanie 1, Współpraca z wrocławskim środowiskiem akademickim na rzecz powołania zespołu badawczo–analitycznego ds. migracji oraz w działaniu 2, Współpraca z wrocławskimi, krajowymi oraz zagranicznymi ośrodkami, organizacjami i podmiotami w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń oraz współpracy projektowej m.in. w zakresie analizy trendów migracyjnych, a także w punkcie 3, Współpraca z organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami grup

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		migranckich i mniejszościowych oraz podmiotami działającymi w społecznościach lokalnych w zakresie diagnozowania i monitorowania potrzeb migrantów i migrantek oraz społeczności przyjmującej.
5	Wskazane jest zlecenie lub prowadzenie przez zatrudnionych ekspertów badań mających na celu przewidzenie skali i kierunków przemieszczeń ludności po zakończeniu wojny w Ukrainie oraz określenie potrzeb powojennych migrantów i migrantek w obszarze ochrony zdrowia (ze szczególnym uwzględnieniem zdrowia psychicznego), edukacji i rynku pracy.	Wyjaśnienie Postulat ujęty jest w Obszarze I, działanie 1, Współpraca z wrocławskim środowiskiem akademickim na rzecz powołania zespołu badawczo–analitycznego ds. migracji oraz w działaniu 2, Współpraca z wrocławskimi, krajowymi oraz zagranicznymi ośrodkami, organizacjami i podmiotami w zakresie wymiany wiedzy i doświadczeń oraz współpracy projektowej m.in. w zakresie analizy trendów migracyjnych, a także w działaniu 3, Współpraca z organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami grup migranckich i mniejszościowych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		oraz podmiotami działającymi w społecznościach lokalnych w zakresie diagnozowania i monitorowania potrzeb migrantów i migrantek oraz społeczności przyjmującej.
6	Ujęcie w polityce mechanizmu sygnalizowania potrzeb i obszarów, które mogłyby być obszarem pracy badawczej, do odpowiednich kompetencyjnie jednostek czy departamentów.	Wyjaśnienie Postulat zawarty jest w działaniu 3, Współpraca z organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami grup migranckich i mniejszościowych oraz podmiotami działającymi w społecznościach lokalnych w zakresie diagnozowania i monitorowania potrzeb migrantów i migrantek oraz społeczności przyjmującej.
7	Wskazane jest prowadzenie lobbingu na rzecz zmian legislacyjnych prowadzących do zbierania i udostępniania przez wybrane podmioty podległe administracji centralnej danych niezbędnych do prowadzenia racjonalnej polityki	Opinia uwzględniona Miasto Wrocław od wielu lat prowadzi działania rzecznicze w zakresie monitorowania i udostępniania danych migracyjnych dotyczących gmin i miast na podstawie danych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	międzykulturowej na poziomie lokalnym i regionalnym.	zbieranych w ramach ewidencji krajowej, w tym powstawania regionalnych ośrodków badań nad migracjami. Postulat dotyczący kontynuacji działań rzeczniczych w tym zakresie zostanie uwzględniony w dokumencie.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru II

(Komunikacja międzykulturowa, zaangażowanie i współpraca)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Szczególny nacisk należy położyć na działania w punkcie 8, tj. przeciwdziałanie dezinformacji. Wskazane jest wprowadzenie do szkół zajęć podnoszących kompetencje uczniów i uczennic w zakresie rozpoznawania dezinformacji i krytycznej analizy informacji. Podobne działania skierować należy także do innych mieszkańców i mieszkanek, w szczególności nauczycieli i nauczycielek,	Opinia częściowo uwzględniona Postulat jest ujęty w Obszarze II Międzykulturowa komunikacja, działanie 8. Dodatkowo, w ramach wzmocnienia, zostanie uwzględniony w zapisach dotyczących Obszarów: V. Edukacja, VII. Społeczności lokalne, XI. Budowanie odporności kryzysowej.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	urzędników i urzędniczek, radnych osiedlowych oraz aktywistek i aktywistów.	Jednocześnie pragniemy podkreślić, że prowadzone są cykliczne zajęcia, warsztaty, szkolenia w zakresie przeciwdziałania dezinformacji i bezpiecznej cyfryzacji. Rocznie z różnych form edukacji korzysta ponad 5000 osób.
2	Należy stworzyć okazję do wymiany dobrych praktyk w zakresie integracji międzykulturowej pomiędzy organizacjami społecznymi, radami osiedli, szkołami, jednostkami miejskimi.	Wyjaśnienie Postulat został uwzględniony w Obszarze: II Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca, działania: 4, 5, 7 oraz w Obszarze I. Wiedza i ewaluacja, działania: 2 i 4. We Wrocławiu organizowane są wydarzenia sieciujące różnych interesariuszy m.in. Rada ds. równego traktowania, spotkania, "Wspólnie o międzykulturowości" oraz prowadzona jest strona internetowa dotycząca kwestii wielokulturowości i media społecznościowe (Wielokultury oraz Przejście Dialogu), na których prezentowane i upowszechniane

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		są dobre praktyki i aktualności z zakresie integracji i dialogu międzykulturowego.
3	Wskazane byłoby utworzenie zespołu ds. przeciwdziałania dezinformacji w strukturze Wydziału Komunikacji Społecznej Urzędu Miejskiego Wrocławia i wymienienie go w dokumencie jako jednego z realizatorów.	Wyjaśnienie Kwestia ma charakter strukturalno–organizacyjny i dotyczy pracy komórek Urzędu Miejskiego Wrocławia i nie jest bezpośrednio przedmiotem niniejszego dokumentu.
4	Część osób z doświadczeniem migracji zainteresowana jest asymilacją. Warto wskazać działania adresowane do nich.	Opinia nieuwzględniona Strategia wymiany kulturowej przedstawicieli różnych grup w nowym kraju zamieszkania, w tym strategia asymilacji (rozumiana jako postawa odrzucenia i negacji wartości kultury pochodzenia oraz praktykowanie wyłącznie kultury kraju przyjmującego) wynika z indywidualnej decyzji oraz kontekstu środowiskowego. W kontekście wizji miasta międzykulturowego polityka międzykulturowa Wrocławia ma na celu stworzenie warunków do

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		integracji kulturowej z poszanowaniem realizacji potrzeb kulturowych jednostki, a osoba przyjmująca strategię asymilacji również może ją realizować. Mając na uwadze powyższe, niniejsza opinia nie może zostać uwzględniona w konsultowanym dokumencie.
5	Urząd Miejski winien opracować, stosować i upowszechniać standardy informacji dotyczących zagadnień migracji i integracji międzykulturowej.	Wyjaśnienie Pojęcie standardów informacji jest niezwykle szerokie, tym samym opinia w takim kształcie uniemożliwia udzielenie odpowiedzi. W Obszarze II. Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca wskazano na upowszechnianie idei i wartości międzykulturowych w komunikacji społecznej, w szczególności w działaniach: 1, 2, 3.
6	Zdaniem młodych, jeśli narody chcą się zintegrować z własnej woli, to dobrze, ale łączenie ich na siłę nie ma sensu.	Wyjaśnienie Intencją polityki międzykulturowej jest stworzenie warunków do

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	<p>Integracja nie jest tak wielkim problemem, jak może się wydawać, to sprawa indywidualna i nie musi być na siłę dla osób, które nie są chętne w tym brać udziału.</p> <p>Przymuszanie do integracji może działać odwrotnie, co spowoduje większą nienawiść.</p> <p>Jeśli chcemy się integrować, to niech to dzieje się naturalnie.</p>	<p>wielostronnej integracji międzykulturowej, z uwzględnieniem gotowości i dobrowolności stron tego procesu, z jednoczesnym wskazaniem wizji wspólnoty żyjącej we wzajemnym szacunku, bez względu na pochodzenie, język czy religię.</p>
7	<p>Osobom młodym nie podoba się specjalne traktowanie (klasy przygotowawcze) ludzi innych narodowości, bo może to sprawić, że będą czuć się odizolowani od reszty społeczeństwa.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Klasy przygotowawcze są okresowym narzędziem wspierającym procesy adaptacji w nowym środowisku i kierowane są do uczniów, którzy nie znają języka polskiego, pozwalającego na pełne uczestnictwo w procesie edukacji (która w Polsce objęta jest obowiązkiem ustawowym).</p>

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru III

(Adaptacja i partycypacja społeczna osób nowo przybyłych)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Ciągle najważniejsza jest znajomość języka polskiego potwierdzona egzaminem państwowym, to jest jednak zbyt duży koszt i bariera dla wielu migrantów.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgadza się z opinią, jednakże nauka języka polskiego dla migrantów powinna stanowić systemowe rozwiązanie w ramach polityki krajowej. W przygotowywanym przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej projekcie dokumentu pn. Strategia integracyjna Polski 2026–2035 postulat ten został uwzględniony.</p> <p>Pragniemy wskazać, że w Obszarze III. Adaptacja i partycypacja społeczna osób nowo przybyłych, w działaniu 3 planowany jest rozwój działań i współpraca na rzecz wzmocnienia kompetencji językowych osób z doświadczeniem migracji.</p> <p>Jednakże podkreślić należy, że zajęcia te będą miały charakter adaptacyjny i integracyjny, nie</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		będą to standardowe kursy językowe.
2	Obserwujemy coraz mniejsze zainteresowanie nowo przybyłych rozwojem organizacji pozarządowych – być może przyczyną jest zmiana priorytetów finansowania działań wspierających tego typu działalność.	Opinia nieuwzględniona Opinia nie została uwzględniona z uwagi na subiektywny i zbyt ogólny charakter.
3	Przepisy ogólnokrajowe utrudniają integrację (12 miesięcy to za mało, nie wiadomo, co potem). Wygaszanie specustawy jest poza naszym zakresem, ale lokalna polityka musi to uwzględnić.	Wyjaśnienie Opinia dotyczy dokumentów krajowych, które nie są przedmiotem niniejszej Polityki. Samorządy lokalne od wielu lat podejmują działania wzmacniające procesy adaptacyjno-integracyjne w społecznościach lokalnych, jednakże brakuje systemowych rozwiązań na szczeblu krajowym. Obecnie przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej opracowywana jest Strategia integracyjna Polski na lata 2026–2035, która według

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		zapowiedzi będzie odpowiadać na zgłoszoną potrzebę. Zgodnie z zapowiedziami ministerstwa, dokument ten będzie podlegał konsultacjom społecznym.
4	Są ciągle obawy przed większym zaangażowaniem się (np. w konsultacje społeczne) – potrzebna jest praca animacyjna.	Wyjaśnienie W Obszarze III, działanie 9, uwzględniono kwestie włączania migrantów w procesy partycypacyjne.
5	Postulat wypracowania formuły pozwalającej na zapoznanie się z historią i tożsamością Wrocławia, by osoby nowo przybyłe mogły lepiej zintegrować się.	Wyjaśnienie W Obszarze III, Adaptacja i partycypacja społeczna osób nowo przybyłych, działania: 1 i 2, uwzględniono kwestię pracy na rzecz zwiększania wiedzy i kompetencji w tym zakresie.
6	Podmioty, które zajmują się danym działaniem, to: <ul style="list-style-type: none">● rady osiedli,● wpisać centra aktywności lokalnej jako osobne podmioty,● Instytucje kultury,	Opinia częściowo uwzględniona Wskazani w dokumencie partnerzy są pewnego rodzaju propozycją, nie jest to zamknięty katalog. Jednakże, mając na uwadze rolę rad osiedli w procesie adaptacji i integracji zostaną one dołączone

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	<ul style="list-style-type: none">• Wrocławski Instytut Kultury,• Biuro Współpracy z Biznesem,• Wrocławskie Centrum Seniora (i kluby seniora). <p>Warto powoływać ciała doradcze (rady, na poziomie miejskim i osiedlowym).</p>	<p>do listy. Wśród realizatorów zadań wskazano Departament Kultury i Sportu, którego częścią są instytucje kultury, w tym Wrocławski Instytut Kultury.</p> <p>W Obszarze II. Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca, działanie, wskazano na rozwijanie współpracy z przedstawicielami społeczności migranckich i uchodźczych, mniejszości narodowych i etnicznych, m.in. grupa branżowa, spotkania dialogowo-konsultacyjne, oraz w działaniu 7 – rozwijanie platform dialogu i komunikacji.</p>
7	Trzeba zamienić określenie <i>opieka społeczna na pomoc społeczna</i> (poprawka językowa).	Opinia uwzględniona <p>Poprawka zostanie naniesiona w całym dokumencie, aby zachować spójność z obowiązującą terminologią ustawową.</p>
8	Brakuje w tym obszarze wzmianki o wartościach, które są dla Wrocławia ważne – adaptacja powinna oznaczać zapoznanie	Wyjaśnienie <p>W części II, Założenia merytoryczne i organizacyjne, punkt 1 (tło i</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	się z wartościami i tożsamością miasta.	<p>uzasadnienie oraz podstawy programowania dokumentu) – wskazano na wartości i cele tworzonej polityki, a także jej komplementarność ze strategią Wrocław 2050 oraz programem Rady Europy (ICC – Miasta Międzykulturowe).</p> <p>W Obszarze III. Adaptacja i partycypacja społeczna osób nowo przybyłych, działania: 1 i 2, uwzględniono prowadzenie działań zwiększających wiedzę i kompetencje dotyczące wartości i zasad życia w lokalnej wspólnocie.</p>
9	<p>Myślimy, że dla integracji osób z doświadczeniem migracji Miasto zrobiło wszystko, co można.</p> <p>Potrzebna jest tylko akceptacja ze strony mieszkańców i mieszkank Wrocławia, ponieważ bez pozytywnego nastroju Polaków i kulturalnego zachowania obu stron nic nie można zrobić. Akceptacja to naszym zdaniem: szacunek i</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Dziękujemy za opinię.</p> <p>Integracja rozumiana jako proces wielostronny jest fundamentem Polityki. Cel nadrzędny dokumentu to budowanie spójności społecznej opartej na wzajemnym szacunku, a proponowane obszary i działania zmierzają do osiągnięcia tego celu. Ważnym elementem budowania spójności jest narracja polityczna,</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	brak osądzania. To postawa wolności od uprzedzeń!	medialna, pozostająca poza zasięgiem niniejszego dokumentu.
10	Co działa dobrze: polepszanie relacji z obcokrajowcami, warsztaty o tolerancji i dyskryminacji.	Wyjaśnienie Dziękujemy za opinię. Te formy działań zostały uwzględnione i wzmocnione w kilku obszarach.
11	Spotkania informacyjne dla rodziców oraz warsztaty w różnych językach byłyby mile widziane, dzięki nim uczniowie i rodzice będą mogli czuć się pewniej.	Wyjaśnienie Część proponowanych i prowadzonych dotychczas działań uwzględnia dostępność językową oraz specjalną ofertę dla uczniów i rodziców nowo przybyłych, realizowaną przez różne podmioty. Są to m.in. punkty informacyjno-doradcze, klasy przygotowawcze, szkolenia i warsztaty adaptacyjne, materiały wspierające procesy edukacji dla uczniów oraz rodziców i opiekunów (Szkolny Pakiet Startowy). Biorąc pod uwagę wielość wymienionych działań w ramach oferty miejskiej oraz różnorodność

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		językową migrantów, zapewnienie dostępności językowej odbywa się na zasadzie zgłaszanych i obserwowanych potrzeb.
12	Na str. 4: ośrodki dla uchodźców z UA tworzone były na bazie modelu z projektu romskiego. Czyli operator techniczny, np. ZZK, i operator merytoryczny – NGO. To nas wyróżniało mocno na mapie Polski, ale też dzięki temu lepiej byliśmy w stanie zadbać o ludzi, bo opiekowali się nimi osoby doświadczone, np. w kontekście bezdomności, a nie bezduszny urzędniczy system. No i pozwala to pokazać, że korzystamy z doświadczeń i uczymy się.	Opinia częściowo uwzględniona Rozumiemy, że dotyczy ona części 1. – kontekst społeczno–demograficzny, punkt 1 (od wielokulturowości do międzykulturowości 1989–2024). Zapis zostanie rozszerzony o wskazanie dobrych praktyk prowadzenia ośrodków pobytu czasowego.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru IV

(Dostępność usług publicznych)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Dostosowywanie usług do potrzeb migrantów i migrantek oraz brak odpowiedniego wyjaśnienia tych działań mogą wywoływać kontrowersje w społeczeństwie przyjmującym.	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Dokument wskazuje na równy dostęp do usług publicznych oraz na mainstreaming usług (czyli włączanie i upowszechnianie wypracowanych na rzecz migrantów rozwiązań do standardu usług publicznych), a nie tworzenie dodatkowych rozwiązań strukturalnych i instytucjonalnych, kierowanych wyłącznie do migrantów i migrantek.</p> <p>Za kluczową w procesie adaptacji i integracji uznajemy znajomość języka polskiego, jednakże to proces, który na wstępnym etapie wymaga wsparcia językowego w obszarze informacyjno-doradczym. Ważne są również dla nas kompetencje międzykulturowe służb publicznych, wolność od stereotypów, uprzedzeń i</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		dyskryminacji, dlatego działania w tym zakresie będą kontynuowane. Ta odpowiedź zostanie uwzględniona w preambule Obszaru IV. Dostępność usług publicznych.
2	Konflikt obecności języka rosyjskiego w przestrzeni publicznej (używanego przez niektóre osoby z Białorusi i Ukrainy) – polega on na tym, że osoby używające tego języka narażone są na nieprzyjemne komentarze lub sugestie, że popierają działania militarne Rosji.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny, nie odnosi się do zapisów dokumentu. Zgodnie z ideą dokumentu budujemy wspólnotę opartą na wzajemnym szacunku, niezależnie od religii, języka i pochodzenia.
3	Nierealne jest oczekiwanie, że wszystkie osoby pracujące w urzędzie nauczą się wszystkich języków.	Wyjaśnienie Dokument nie stawia takiego wymogu, choć różnorodność językowa ma duże znaczenie w dostępności usług publicznych, dlatego ważna jest znajomość języków obcych wśród pracowników służb publicznych. W dokumencie szczególnie ważny dla nas jest zapis o wzmacnianiu

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		kompetencji międzykulturowych służb publicznych, w tym – przeciwdziałanie dyskryminacji, stereotypom i uprzedzeniom.
4	Należy uwzględnić ograniczenia środków na fundusz pracy i działalność urzędów pracy.	Wyjaśnienie Kategoria opinii jest poza zakresem omawianego dokumentu; może być ona elementem innych polityk sektorowych.
5	Niskie zarobki w administracji publicznej nie przyciągną pracowników, co utrudnia budowanie wielokulturowych zespołów w tych miejscach.	Wyjaśnienie Kategoria opinii jest poza zakresem omawianego dokumentu; może być ona elementem innych polityk sektorowych.
6	Potrzebny jest mechanizm zgłaszania negatywnych zachowań wobec klientów pomocy społecznej (oraz innych usług), co pozwoli na ewaluację działań, by cudzoziemcy nie bali się dbać o swoje prawa.	Wyjaśnienie Sugestia dotycząca zbierania opinii związanych z realizacją usług publicznych nie jest przedmiotem niniejszego dokumentu. Poza formułą dokumentu zwrócimy uwagę na dostępność językową w strukturach organizacyjnych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>Urzędu Miejskiego Wrocławia odpowiadających na zgłaszanie skarg i wniosków.</p> <p>W Obszarze IV. Dostępność usług publicznych w działaniu 2 wskazano na monitorowanie kategorii spraw najczęściej realizowanych przez mieszkanki mieszkańców z doświadczeniem migracji w celu poszukiwania i wdrażania najlepszych rozwiązań organizacyjnych i komunikacyjnych w zakresie ich efektywnej realizacji.</p>
7	Potrzebna jest edukacja: gdzie zgłaszać nadużycia i nieprawidłowości (analogicznie jak w ustawie o ochronie małoletnich).	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Standardy ochrony małoletnich są przedmiotem polityk krajowych i mają swoje uwarunkowania prawne.</p> <p>W obszarze III. Adaptacja i partycypacja społeczna nowo przybyłych planowane są działania edukacyjno–adaptacyjne, w tym konsultacje, doradztwo, warsztaty, materiały edukacyjne, w których zostanie uwzględniony ten aspekt.</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
8	Dla polepszenia usług publicznych konieczne będzie zwiększenie poziomu zatrudnienia przedstawicieli mniejszości narodowych w instytucjach.	Wyjaśnienie W preambule Obszaru IV. Dostępność usług publicznych wskazano na ważny element wzmocnienia różnorodności kulturowej i językowej w służbach publicznych, zgodnie z potrzebami kompetencyjnymi, z równoczesnym wskazaniem obowiązujących regulacji prawnych, w tym zasadami równości w procesie rekrutacji.
9	Przedstawiciele instytucji oferujących usługi publiczne powinni wychodzić do lokalnych społeczności, żeby poszerzyć swoją perspektywę i zobaczyć lepiej potrzeby klientów i klientek.	Wyjaśnienie Opinia dotyczy ogólnych uwarunkowań i aspektów pracy służb publicznych, jednostek pomocniczych, które uwzględniają perspektywę społeczności lokalnych.
10	Łatwa ewaluacja usług przez klientów, możliwość skorzystania ze wsparcia tłumacza – klienci boją się zgłaszać uwagi i nie chcą podawać danych, system	Wyjaśnienie W obszarze I. Wiedza i ewaluacja wskazano na potrzebę przygotowania i rozwoju narzędzi ewaluacyjnych dotyczących wdrażanej polityki.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	ewaluacji powinien być im przyjazny.	
11	Do listy podmiotów, które zajmują się tym działaniem, należy dopisać punkty informacyjne.	Opinia uwzględniona Lista partnerów stanowi propozycję i nie jest katalogiem zamkniętym. W tym obszarze zostanie ona uzupełniona o organizacje społeczne i instytucje, które prowadzą punkty informacyjno-doradcze dla migrantów i uchodźców oraz pomoc prawną.
12	Do listy podmiotów, które zajmują się tym działaniem, należy dopisać okręgowe izby radców prawnych.	Opinia częściowo uwzględniona Lista partnerów stanowi propozycję i nie jest katalogiem zamkniętym. W tym obszarze zostanie ona uzupełniona o organizacje społeczne i instytucje, które prowadzą punkty informacyjno-doradcze dla migrantów i migrantek oraz uchodźców i uchodźczyń oraz pomoc prawną (bez wskazywania konkretnych podmiotów).

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
13	Warto zauważyć, że instytucje kierują się pewnymi wartościami i ich pracownicy muszą je realizować. Instytucje powinni szkolić się i wzmacniać swoich pracowników i swoje pracownice, a w przypadku osób działających wbrew wartościom, wyciągać konsekwencje.	Wyjaśnienie W obszarze IV. Dostępność usług publicznych, działanie 4, wskazano wzmacnianie kompetencji międzykulturowych służb publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem języka inkluzywnego i przeciwdziałania stereotypom, uprzedzeniom i dyskryminacji.
14	Infolinia miejska powinna być dostępna w różnych językach.	Wyjaśnienie Zasadność opinii zostanie przeanalizowana względem istniejącego systemu infolinii miejskiej.
15	Należy lepiej uzasadniać w polityce mainstreaming i wyjaśniać jego cele.	Wyjaśnienie W preambule Obszaru IV. Dostępność usług publicznych wskazane jest rozumienie mainstreamingu usług wraz z krótkim wyjaśnieniem. Mainstreaming usług rozumiany jest jako włączanie i upowszechnianie wypracowanych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		na rzecz migrantów rozwiązań do standardu usług publicznych.
16	Potrzeba mapy problemów społecznych, co pozwoli lepiej dostosowywać pomoc społeczną.	Wyjaśnienie Wskazane kwestie są uwzględniane w Obszarze I. Wiedza i ewaluacja, w szczególności działanie 3, w Obszarze III. Adaptacja i partycypacja nowo przybyłych, działania: 8, 10 oraz w Obszarze IV. Dostępność usług publicznych, działanie 2.
17	Wspomniałbym o organizowanych przez NGO punktach doradczych. Wymieniłbym Ruską [działają tam Instytut Praw Migrantów i Dolnośląskie Centrum Kultury Polskiej], Stowarzyszenie Nomada, ale i Przejście Świdnickie, Stowarzyszenie Tratwa na Dąbiu (prowadzące w zajezdni tramwajowej przy ul. Tramwajowej na osiedlu Sępólno punkt o nazwie Czasoprzestrzeń). Fundację	Opinia częściowo uwzględniona Rozważone zostanie uzupełnienie opisu w części I – kontekst społeczno–demograficzny, punkt 1 (Od wielokulturowości do międzykulturowości 1989–2024), jednakże bez wskazywania konkretnych organizacji i podmiotów, ponieważ ich mnogość w wieloletnim procesie budowania spójności społecznej jest bardzo ogromna. Wymienienie części z nich mogłoby

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	<p>Mniej Więcej i ich kuchnię (przygotowywanie posiłków dla osób potrzebujących), itp. Wspomniałbym o Dworcu Głównym i oddolnej akcji ludzi, którzy zorganizowali się najszybciej.</p>	<p>spowodować pominięcie innych ważnych interesariuszy.</p> <p>Jednocześnie, korzystając z możliwości, pragniemy podkreślić nasze uznanie i rolę wskazanych podmiotów w tym procesie.</p>
18	<p>Brakuje mi informatyzacji usług. Pamiętajmy, że ludzie np. z UA są o wiele bardziej scyfryzowani niż nasze społeczeństwo. A jeśli więcej mamy w internecie, to jest to bardziej dostępne, powszechne, dające więcej możliwości interakcji.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarze IV, w działaniach: 2 i 3, wskazano monitorowanie kategorii spraw najczęściej realizowanych przez mieszkańców i mieszkanki z doświadczeniem migracji. W celu poszukiwania wdrażania najlepszych rozwiązań organizacyjnych i komunikacyjnych oraz rozwój szkoleń i narzędzi informacyjnych, w tym informatycznych, we współpracy z przedstawicielami Urzędu Miejskiego Wrocławia, jednostek organizacyjnych, zgodnie ze zgłoszonymi kategoriami spraw oraz prowadzonymi analizami.</p>

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru V

(Edukacja dzieci i młodzieży)

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	<p>Postuluje się rozwijanie działań edukacyjnych uwzględniających potrzeby dzieci należących do mniejszości narodowych i etnicznych (dzieci romskie czy łemkowskie). W szczególności wskazuje się na potrzebę wspierania ich integracji w środowisku szkolnym, przy jednoczesnym poszanowaniu i wzmacnianiu ich tożsamości kulturowej. Np. nauka języka ukraińskiego jest obecnie dostępna jako szkółka sobotnia, a nie jako nauczanie szkolne.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Działania w zakresie podtrzymywania tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych określają wytyczne ustawowe (Ustawa z dn. 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym). W dokumencie dodane zostanie działanie pod nazwą: Realizacja działań na rzecz podtrzymywania tożsamości, kultury i tradycji mniejszości narodowych i etnicznych zgodnie z wytycznymi ustawowymi, zarówno w środowisku szkolnym, jak i w ramach zajęć pozaszkolnych.</p> <p>W ramach Działania II uwzględnione zostanie monitorowanie wskazywanych ustawowo działań edukacyjnych, a także uwzględnienia grupy</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		docelowej w prowadzonych działaniach integracyjnych.
2	W Polityce warto uwzględnić działania umożliwiające dzieciom i młodzieży mniejszościowej poznawanie oraz pielęgnowanie własnej kultury i historii (np. poprzez elementy edukacji kulturowej, wydarzenia międzykulturowe lub inicjatywy społeczne).	Opinia częściowo uwzględniona W ramach działań 5 i 6 uwzględniono rozwój projektów międzykulturowych i integracji międzykulturowej w ramach zajęć pozaszkolnych, które w naszym rozumieniu obejmują również projekty uwzględniające potrzeby mniejszości narodowych i etnicznych. Pragniemy nadmienić, że corocznie ogłaszane są konkursy dotacyjne dla organizacji społecznych, mające na celu wzmacnianie tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
3	Równe traktowanie różnych grup etnicznych i narodowych – Działania integracyjne i edukacyjne powinny być projektowane tak, aby nie pomijały żadnej z grup oraz sprzyjały równemu dostępowi do	Opinia częściowo uwzględniona Działania w zakresie podtrzymywania tożsamości mniejszości narodowych i etnicznych określają wytyczne ustawowe. W dokumencie dodane

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	wsparcia i możliwości rozwoju.	<p>zostanie działanie pod nazwą: Realizacja działań na rzecz podtrzymywania tożsamości, kultury i tradycji mniejszości narodowych i etnicznych zgodnie z wytycznymi ustawowymi, zarówno w środowisku szkolnym, jak i w ramach zajęć pozaszkolnych.</p> <p>W ramach działania 2 uwzględnione zostanie monitorowanie wskazywanych ustawowo działań edukacyjnych, a także uwzględnienia grupy docelowej w prowadzonych działaniach integracyjnych.</p>
4	W analizach i działaniach Miasta należy uwzględniać także szkoły prywatne, w których uczą się dzieci z różnych środowisk kulturowych. Da to pełniejszy obraz sytuacji edukacyjnej oraz pozwoli na wypracowanie spójnych rozwiązań wspierających integrację międzykulturową w całym systemie edukacji.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Gmina może nadzorować i mieć wpływ wyłącznie na działania jednostek oświatowych, dla których jest organem prowadzącym.</p> <p>Pozostajemy otwarci na konsultacje i wymianę doświadczeń z podmiotami prywatnymi, ale jest to możliwe wyłącznie na zasadach dobrowolności i współpracy. Organem nadzoru w zakresie</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		realizacji obowiązku szkolnego przez podmioty prywatne jest Kuratorium Oświaty.
5	Zwrócenie uwagi na rolę nauczycieli w procesie integracji oraz zapewnienie im odpowiedniego wsparcia w tych działaniach. Należy przy tym unikać przeciążania kadry nauczycielskiej dodatkowymi obowiązkami, a zamiast tego oferować realną pomoc i narzędzia wspierające.	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji. W obszarze V. Edukacja, działanie 4, wskazano rozwój kompetencji międzykulturowych i wspieranie kadry edukacyjnej w szkołach i przedszkolach.
6	Zwrócenie uwagi na edukację rodziców.	Wyjaśnienie Opinia ogólna, która nie pozwala na zajęcie stanowiska. Pragniemy zaznaczyć, że rodzice i opiekunowie uczniów obcojęzycznych zostali uwzględnieni w Obszarze V. Edukacja, działanie 3.
7	Wspieranie oddolnych inicjatyw integracyjnych dla dzieci i młodzieży poza szkołą, w neutralnych przestrzeniach (np. podwórka, miejsca spotkań), które sprzyjają naturalnej	Wyjaśnienie W obszarze V. Edukacja działanie 6 obejmuje rozwój działań integracji międzykulturowej dzieci i młodzieży

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	integracji i pozwalają lepiej docierać do grup docelowych.	w ramach zajęć pozalekcyjnych, w tym w społecznościach lokalnych. Od kilku lat ogłaszane są konkursy dotacyjne dla organizacji społecznych z zakresu integracji międzykulturowej w środowisku dzieci i młodzieży, szkolnym i lokalnym.
8	Zwiększenie liczby asystentów mniejszości romskiej oraz rozwój narzędzi wspierających edukację mniejszościową. Obecnie widoczny jest niedobór takich form wsparcia w systemie edukacji.	Opinia częściowo uwzględniona W ramach działania 1 w Obszarze V. Edukacja uwzględniono wdrażanie rozwiązań wspierających integrację w międzykulturowych społecznościach szkolnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli i standardów pracy asystentów międzykulturowych. Zapis zostanie rozszerzony o asystentów edukacji romskiej. Jednakże ocena potrzeb w zakresie liczby asystentów wymaga potwierdzenia w strukturach Departamentu Edukacji Urzędu Miejskiego Wrocławia.
9	Zwiększenie liczby nauczycieli w	Wyjaśnienie

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	szkołach. Obecna kadra jest przeciążona nadmiarem obowiązków, zajęć i zastępstw, dlatego konieczne jest realne wsparcie poprzez zatrudnianie dodatkowych pracowników.	Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji.
10	Odbudowanie prestiżu zawodu nauczyciela, szczególnie w kontekście pracy w środowisku wielokulturowym oraz edukacji międzykulturowej i mniejszościowej.	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji.
11	Zmniejszenie liczebności klas szkolnych do kilkunastoosobowych grup. Mniejsze klasy sprzyjają integracji uczniów oraz umożliwiają nauczycielom lepszą opiekę nad grupą i skuteczniejsze działania integracyjne.	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji.
12	Wzmocnienie współpracy między miejskimi instytucjami i organizacjami, np. bibliotekami, centrami aktywności lokalnej i organizacjami społecznymi. Warto rozważyć utworzenie listy	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania Polityki nie obejmuje systemu organizacji pracy psychologów i pedagogów, w tym akredytacji tej działalności. W 2025

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	akredytowanych psychologów i pedagogów, do których pracownicy tych instytucji mogliby kierować osoby potrzebujące specjalistycznego wsparcia.	r. przez Departament Spraw Społecznych został opracowany Informator Wsparcia, w którym wskazane zostały podmioty realizujące działania w tym zakresie.
13	Zwiększenie liczby oraz dostępności psychologów pochodzących z tych samych środowisk kulturowych co dzieci i młodzież, np. psychologów ukraińskich dla dzieci z Ukrainy. Specjaliści znający język oraz kontekst kulturowy mogą skuteczniej udzielać wsparcia.	Wyjaśnienie W działaniu 7 w Obszarze V. Edukacja zawarto rozwój działań w ramach wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dzieci i młodzieży (z uwzględnieniem bariery językowej). Ponadto pragniemy podkreślić, że corocznie organizowane są konkursy dotacyjne dla organizacji społecznych w tym zakresie.
14	Podmioty wskazane jako te, które zajmują się tym działaniem, to: <ul data-bbox="316 1630 788 1899" style="list-style-type: none">• związki zawodowe,• Agencja Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej,• Urząd Miejski Wrocławia (różne departamenty np.	Wyjaśnienie W dokumencie wskazano podmioty realizujące działania w danym obszarze, które nie stanowią zamkniętego katalogu, a jedynie wskazuje podmioty mające kluczową rolę.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	<p>zrównoważonego rozwoju czy równości),</p> <ul style="list-style-type: none">• NGO. <p>Warto rozważyć utworzenie ciała międzysektorowego koordynującego działania różnych departamentów i zdefiniować, czym są organizacje społeczne i nie wymieniać organizacji społecznych z nazwy (bo może to zamknąć furtkę innym organizacjom, które też będą chciały partycypować).</p> <ul style="list-style-type: none">• Osoby z branży turystycznej, np. przewodnicy, którzy będą pokazywać miasto.• Kościoły (zarówno ludności przyjmującej, jak i ludności migracyjnej).	
15	Potrzebne poszerzanie wiedzy na temat różnic kulturowych i społecznych, zarówno wśród społeczności przyjmującej, jak i migracyjnej, pomoże to lepiej rozumieć wzajemne potrzeby i	Wyjaśnienie Niniejszy dokument wskazuje na wzmacnianie procesów integracyjnych obejmujących zarówno społeczność migranckie, jak i społeczność przyjmującą. W

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	ograniczać bariery integracyjne.	wielu obszarach wskazano różnorodne działania w tym zakresie, m.in. II, III, IV, V, VI, VII, VIII, IX, X.
16	W działaniu 1. Wdrażanie rozwiązań wspierających integrację w międzykulturowych społecznościach szkolnych rekomenduje się usunięcie słowa "międzykulturowych", tak aby działania integracyjne obejmowały wszystkie społeczności szkolne, a nie wyłącznie te o charakterze międzykulturowym.	Wyjaśnienie Istotą dokumentu jest wzmacnianie procesów integracji międzykulturowej, które są procesem wielostronnym i obejmują zarówno społeczności migranckie, mniejszościowe, jak i środowisko przyjmujące.
17	Potrzebne wspieranie integracji społeczności przyjmującej i migracyjnej poprzez wspólne, nieformalne aktywności, takie jak zabawy, wydarzenia lokalne czy pikniki sąsiedzkie.	Wyjaśnienie Działania te obecne są w obszarach: II, III, V, VII, VIII.
18	Postulat wprowadzenia edukacji z zakresu pierwszej pomocy w szkołach, ze szczególnym uwzględnieniem klas zróżnicowanych kulturowo.	Opinia nieuwzględniona Działania z zakresu edukacji społecznej dotyczące pierwszej pomocy przedmedycznej nie

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		wchodzą w zakres niniejszego dokumentu.
19	Potrzeba aktualizacji wiedzy starszej kadry pedagogicznej, której przygotowanie zawodowe może nie odpowiadać współczesnym wyzwaniom pracy w zróżnicowanych społecznościach szkolnych.	Wyjaśnienie Uwaga o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska. Nadmienić należy, że zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji. Jednocześnie pragniemy podkreślić, że w obszarze V. Edukacja, działanie 4 obecny jest zapis dotyczący rozwoju kompetencji międzykulturowych i wspierania kadry edukacyjnej w szkołach i przedszkolach.
20	Postulat wykorzystywania różnych przestrzeni społecznych do działań integracyjnych, w tym także społeczności i instytucji kościelnych.	Wyjaśnienie Współpraca różnych podmiotów ma charakter dobrowolny, a niniejszy dokument nie może wprowadzać innych form współpracy, nieuwzględniających dobrowolności stron. Pragniemy nadmienić, że podmioty działające

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		w obszarze spraw społecznych, w tym działań integracyjnych, współpracują w zakresie udostępniania swoich zasobów.
21	Zwiększenie budżetu dla liceów (po to, żeby jeździć po Polsce oraz na wycieczki, celem poznania kultury Europy) – jest to ważne. To piękny sposób poznawania kultur i języków.	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji oraz jego finansowania.
22	Dokument ma dobry i potrzebny kierunek – edukacja została słusznie wskazana jako kluczowy obszar integracji i budowania otwartego środowiska szkolnego. Podejście jest kompleksowe, obejmuje uczniów, rodziców i opiekunów, kadrę pedagogiczną oraz współpracę międzyinstytucjonalną.	Wyjaśnienie Dziękujemy za opinię.
23	Na plus: wzmocnienie roli asystentów międzykulturowych, wsparcie psychologiczno–pedagogiczne oraz przeciwdziałanie konfliktom i stereotypom.	Wyjaśnienie Dziękujemy za opinię.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
24	Doceniamy uwzględnienie dzieci poza systemem edukacji.	Wyjaśnienie Dziękujemy za opinię.
25	Brakuje konkretnych wskaźników efektów, budżetu oraz etapowego harmonogramu na lata 2027–2031, jasnego podziału odpowiedzialności między realizatorami, silniejszego uwzględnienia partycypacji dzieci i młodzieży w planowaniu działań i bardziej szczegółowych rozwiązań dotyczących wsparcia językowego.	Wyjaśnienie Zgodnie z zapisem w części II, Założenia merytoryczne i organizacyjne wskazano powstawanie corocznych planów działań, który będzie określał kluczowych realizatorów i partnerów, okres realizacji, grupy docelowe, zasoby finansowe oraz planowane rezultaty.
26	Nauczyciele z obcych krajów powinni zdawać testy z języka polskiego, ponieważ niewielka znajomość języka i niepoprawne wypowiedzianie się źle wpływa na edukację dzieci.	Wyjaśnienie Zakres oddziaływania niniejszej Polityki nie ma wpływu na organizację systemu edukacji.
27	W szkołach średnich integracja jest o wiele trudniejsza, a różne zajęcia mogą to ułatwić.	Wyjaśnienie W obszarze V. Edukacja, w działaniach: 1, 5, 6 wskazano na wdrażanie rozwiązań wspierających integrację w międzykulturowych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		społecznościach szkolnych, również w szkołach średnich. Zaproponowane działania to m.in.: rozwój projektów edukacyjnych i międzykulturowych, zarówno w społecznościach szkolnych, jak i w ramach zajęć pozalekcyjnych.
28	Zdaniem młodych ważne są: rozwój kompetencji międzykulturowych kadry edukacyjnej. Nauczyciele nie do końca wiedzą, co robią, zakładają pochodzenie migrantów. Nauczyciele częściej niż uczniowie obrażają i niekiedy odrzucają, wyzywają, a inni z kolei faworyzują migrantów.	Wyjaśnienie W obszarze V. Edukacja, działanie 4 wskazano na rozwój kompetencji międzykulturowych i wspieranie kadry edukacyjnej w szkołach i przedszkolach.
29	Zdaniem młodych ważne jest wsparcie dla rodziców dzieci migranckich (np. zebrania, grupy wsparcia), edukacja rodziców nt. tego, jak wspierać dziecko, projekty edukacyjne przeciwko stereotypom, lekcje religii o wszystkich wyznaniach i ich historii, aby zapobiec	Wyjaśnienie W obszarze V. Edukacja, działanie 3, wskazano na wsparcie procesów edukacyjnych dzieci i młodzieży obcojęzycznej oraz ich rodziców i opiekunów poprzez przygotowanie spotkań, szkoleń, materiałów

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	dyskryminacji i być otwartym na różne wierzenia.	edukacyjnych i organizację pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
30	<p>Wniosek o dodanie Konwencji o prawach dziecka.</p> <p>Dodanie następującego fragmentu: Wśród nowych mieszkańców Wrocławia szczególnie liczną grupę stanowią dzieci i młodzież, których dobrostan, bezpieczeństwo i pełne uczestnictwo w życiu społecznym wymagają szczególnej troski. Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka każde dziecko, niezależnie od pochodzenia, statusu migracyjnego czy języka, ma prawo do ochrony, edukacji, rozwoju i wyrażania własnego zdania. Wrocław, jako miasto przyjmujące, uznaje te prawa za fundament działań integracyjnych.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W obszarze V. Edukacja, zarówno w preambule, jak i w działaniu 3 wskazano wsparcie procesów edukacyjnych dzieci i młodzieży obcojęzycznej oraz ich rodziców i opiekunów z uwzględnieniem poszanowania praw dziecka. Także w działaniu 4 wskazano na rozwój kompetencji międzykulturowych i wspieranie kadry edukacyjnej w szkołach i przedszkolach, m.in. poprzez prowadzenie szkoleń zgodnych z ideą poszanowania praw dziecka.</p>
31	Młodzi doceniają pkt. 1 z katalogu planowanych działań	Wyjaśnienie

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	<p>(wdrażanie rozwiązań wspierających integrację w międzykulturowych społecznościach szkolnych). Obecnie jest mało eventów kulturowych oraz integracji z uczniami innych narodowości; takie wydarzenia byłyby mile widziane.</p>	<p>Działania w tym zakresie zawarte są w Obszarze V. Edukacja, działania 1, 5, 6 obejmujące projekty wspierające integrację w klasach międzykulturowych i społeczności szkolnej, przeciwdziałanie stereotypom i uprzedzeniom poprzez organizację szkolnych warsztatów i projektów.</p> <p>Uwzględniono również rozwój działań integracji dzieci i młodzieży w ramach działań pozalekcyjnych, w tym w społecznościach lokalnych.</p>

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VI

(Rynek pracy i biznes)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	<p>Należy uwzględnić możliwy wzrost bezrobocia.</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>W Obszarze VI, działanie 7, uwzględniono monitorowanie międzykulturowego rynku pracy. Zapis zostanie doprecyzowany poprzez monitorowanie rynku pracy (między innymi w zakresie stopnia bezrobocia).</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
2	<p>Wśród osób migranckich są różne grupy, tworzą je ludzie mniej lub bardziej zaradne. Należy uwzględnić to rozróżnienie. Brakuje rozwiązań dla osób w trudniejszej sytuacji i mających niższe kompetencje, a to im trudniej poradzić sobie na rynku pracy.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Dokument w obszarze VI, działanie 6, zakłada rozwój aktywizacji zawodowej migrantów ze szczególnym uwzględnieniem wsparcia grup zagrożonych wykluczeniem. Ponadto w obszarze III, działanie 7, uwzględniono programy aktywizacji i zatrudnienia socjalnego dla grup szczególnie wrażliwych.</p>
3	<p>Dużym problemem jest legislacja krajowa, która wpływa na sytuację lokalną, chodzi szczególnie o zmiany ograniczające pobyt w Polsce.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Dokument ma charakter lokalny, nie ma bezpośredniego oddziaływania na kształt polityk krajowych i zmiany legislacyjne.</p> <p>Jednakże w obszarze III, działanie 8, wskazano na podejmowanie działań rzeczniczych na rzecz zgłaszania systemowych luk formalno-prawnych uniemożliwiających wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji.</p>
4	<p>Uwzględnić należy lęk przed związkami zawodowymi – osoby migranckie nie znają tych</p>	<p>Wyjaśnienie</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	organizacji i obawiają się zgłaszać do nich o pomoc.	W obszarze VI, działanie 3, wskazano na zwiększenie wiedzy i kompetencji migrantów w zakresie rynku pracy, w tym prawa pracy. Szczegółowy zakres szkoleń, spotkań będzie uwzględniał również organizacje i podmioty realizujące działania w tym zakresie.
5	Aktywność zawodowa osób starszych i problem starzejącego się społeczeństwa.	Wyjaśnienie Polityka opiera się na podejściu intersekcjonalnym, które uwzględnia w działaniach różne grupy społeczne m.in. wiek mieszkańców i mieszkank. Wsparcie seniorów w zakresie aktywizacji zawodowej wpisuje się w działanie Obszaru VI, a także w działanie Obszaru III.
6	Rynek pracy jest mało elastyczny i brak atrakcyjnych ofert pracy dla nowo przybyłych.	Wyjaśnienie Dokument nie ma wpływu na kształt i strukturę rynku pracy.
7	Prawne ograniczenia partycypacji i uczestniczenia w życiu społecznym.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny nie pozwala na zajęcie stanowiska. Działania związane z włączaniem

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		osób z doświadczeniem migracji w różne formy partycypacji są przewidziane w Obszarze III, działaniu 9.
8	Nowo przybyłe osoby często pracują poniżej swoich kompetencji lub w złych warunkach, co wywołuje konflikty ze społeczeństwem przyjmującym. Warto dopasować rynek pracy do realnych kompetencji osób przybyłych.	Wyjaśnienie Dokument nie ma wpływu na kształt i strukturę rynku pracy. Pragniemy wskazać, że w Obszarze VI, działaniach: 3 i 4 wskazano na podnoszenie kompetencji w zakresie rynku pracy, praw pracowniczych oraz przeciwdziałania dyskryminacji.
9	Rozwój współpracy międzysektorowej – działania realizowane tylko przez jeden rodzaj podmiotów (np. tylko przez organizacje pozarządowe, bez współpracy ze związkami zawodowymi) nie będą skuteczne.	Wyjaśnienie W Obszarze VI wskazano kluczowych realizatorów i partnerów, w tym organizacje społeczne. Wskazany katalog nie jest zamknięty, poszczególne instytucje i podmioty mogą współpracować ze związkami zawodowymi. W naszym rozumieniu to związki zawodowe reprezentują interesy pracowników i podejmują działania

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		na rzecz ich praw. Biorąc pod uwagę wielość i różnorodność związków zawodowych, nie mamy form i narzędzi gwarantujących współpracę, dlatego nie wymieniamy tej grupy wśród kluczowych partnerów.
10	Większe zaangażowanie związków zawodowych lub organizacji pracodawców.	Wyjaśnienie W Obszarze VI wskazano kluczowych realizatorów i partnerów, w tym organizacje społeczne. Wskazany katalog nie jest zamknięty, poszczególne instytucje i podmioty mogą współpracować ze związkami zawodowymi, zgodnie z potrzebami. W Obszarze VI, działanie 2 wskazano na organizację szkoleń, spotkań, warsztatów dla pracodawców. W naszym rozumieniu związki zawodowe reprezentują interesy pracowników i podejmują działania na rzecz ich praw. Biorąc pod uwagę wielość i różnorodność związków zawodowych nie mamy

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		form i narzędzi gwarantujących współpracę, dlatego nie wymieniamy tej grupy wśród kluczowych partnerów.
11	Konieczna jest silna współpraca w tym obszarze z gminami ościennymi.	Wyjaśnienie Dokument ma charakter lokalny. Opinia powinna zostać uwzględniona w ramach polityk regionalnych.
12	Konieczna jest współpraca pomiędzy różnymi sektorami: organizacjami pozarządowymi, przedstawicielami biznesu, związków zawodowych, urzędów itp.	Wyjaśnienie W Obszarze VI wskazano kluczowych realizatorów i partnerów, w tym organizacje społeczne. Wskazany katalog nie jest zamknięty, poszczególne instytucje i podmioty mogą współpracować ze związkami zawodowymi, zgodnie z potrzebami. W naszym rozumieniu związki zawodowe reprezentują interesy pracowników i podejmują działania na rzecz ich praw. Biorąc pod uwagę wielość i różnorodność związków zawodowych nie mamy

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>form i narzędzi gwarantujących współpracę, dlatego nie wymieniamy tej grupy wśród kluczowych partnerów.</p> <p>W Obszarze VI, działanie 2 wskazano na organizację szkoleń, spotkań, warsztatów dla pracodawców, natomiast w działaniu 4 – na rozwój działań ukierunkowanych na tworzenie międzykulturowego środowiska biznesowego.</p>
13	Brakuje przedstawicieli biznesu, związków pracodawców, migracyjnych związków biznesowych czy też grup nieformalnych.	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W Obszarze VI wskazano kluczowych realizatorów i partnerów, w tym organizacje społeczne. Wskazany katalog nie jest zamknięty, poszczególne instytucje i podmioty mogą współpracować ze związkami zawodowymi, zgodnie z potrzebami.</p> <p>W naszym rozumieniu związki zawodowe reprezentują interesy pracowników i podejmują działania na rzecz ich praw. Biorąc pod</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>uwagę wielość i różnorodność związków zawodowych nie mamy form i narzędzi gwarantujących współpracę, dlatego nie wymieniamy tej grupy wśród kluczowych partnerów.</p> <p>W Obszarze VI, działanie 2 wskazano na organizację szkoleń, spotkań, warsztatów dla pracodawców, natomiast w działaniu 4 – na rozwój działań ukierunkowanych na tworzenie międzykulturowego środowiska biznesowego.</p>
14	<p>Podmioty, które wskazano jako zajmujące się tym działaniem, to:</p> <ul style="list-style-type: none">• konsulowie honorowi,• Biuro Współpracy z Biznesem,• Starostwo Powiatowe,• Państwowa Inspekcja Pracy,• izby gospodarcze, klastry biznesowe.	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Wymienione instytucje, w szczególności Państwowa Inspekcja Pracy oraz konsulaty honorowe zostaną uwzględnione wśród realizatorów i partnerów w Obszarze VI. Biuro Współpracy z Biznesem to część ARAW, która jest wymieniona wśród Liderów. Ponadto Lider będzie wskazywał realizatorów i partnerów.</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
15	Ważna jest społeczna odpowiedzialność biznesu.	Wyjaśnienie Działanie 5, obszar VI, uwzględnia wzmacnianie współpracy na rzecz tworzenia międzykulturowych projektów odpowiedzialności społecznej.
16	Zwiększenie szans pracy dla młodych.	Wyjaśnienie Dokument nie ma wpływu na kształt i strukturę rynku pracy.
17	Kluczowe wyzwanie: Aktywizacja zawodowa matek z dziećmi. Najważniejszą potrzebą w kontekście integracji społeczności ukraińskiej we Wrocławiu jest aktywizacja zawodowa umożliwiająca realne podjęcie pracy przez osoby z doświadczeniem migracji, w tym przede wszystkim przez matki z dziećmi.	Wyjaśnienie W Obszarze VI, działanie 6 wskazano na rozwój działań ukierunkowanych na aktywizację zawodową migrantów, m.in. wsparcie grup zagrożonych wykluczeniem. Biorąc pod uwagę długofalowy charakter dokumentu nie wskazujemy konkretnych grup. Budziło to zastrzeżenia dotyczące równości w dostępie do usług i form wsparcia.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VII

(Społeczności lokalne)

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Warto mieć na uwadze inne sposoby wykorzystywania przestrzeni publicznej i to, jak tam występuje wielokulturowość – na cmentarzach, w parkach, wokół mebli miejskich.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, nie możemy zająć konkretnego stanowiska w tym temacie.
2	Pojawiają się różnice w organizowaniu czasu wolnego dzieci i młodzieży – z polskiej perspektywy cudzoziemskie lub migranckie dzieci mogą być pozostawione “samopas”, co może być efektem nieufności do instytucji i organizacji.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, nie możemy zająć konkretnego stanowiska w tym temacie. Dodatkowo pragniemy podkreślić, że Miasto Wrocław adresuje działania w zakresie organizacji czasu wolnego zarówno dla dzieci migranckich, jak i środowiska przyjmującego, nie wyróżniając żadnej z grup. Rokrocznie realizowane są konkursy dotacyjne na tworzenie m.in. młodzieżowych międzykulturowych miejsc spotkań, które wspierać mają procesy integracji i przeciwdziałanie wykluczeniu w społecznościach lokalnych.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
3	Warto włączać przewodników lokalnych i turystycznych – spacerzy mogą być dobrą formą działania.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działania: 1, 3, 4, 5, 6. Dodatkowo zaznaczamy, że w organizowanych konkursach dotacyjnych dla organizacji pozarządowych np.: Międzykulturowe miejsca spotkań, niniejsze działanie jest uwzględniane.
4	Dobrą formułą nawiązywania relacji jest patronat społeczny, rozumiany jako wymiana doświadczeń z osobami ze społeczności innych kultur (taki program realizuje Stowarzyszenie Nomada).	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 1, 4, 5, 6.
5	Okazją do integracji i poznania mogą być codzienne rozmowy i zwykłe spotkania – wspólne celebacje, np. w parku.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne – działanie 1, 3, 5.
6	Działania międzykulturowe	Wyjaśnienie

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	powinny być wpisane "na twardo" w działania centrów aktywności lokalnej i rad osiedli, nawet jako wymóg w konkursach na prowadzenie CAL-i.	Zarówno CAL-e, jak i rady osiedli wpisane zostały jako kluczowi partnerzy działań w Obszarze VII. Społeczności lokalne. Od kilku lat w ogłoszeniach konkursowych dotujących działalność CAL-i ujmowane są rekomendacje dotyczące realizacji działań międzykulturowych. Prowadzone są również specjalne konkursy na dofinansowanie działań w ramach Międzykulturowych miejsc spotkań i Młodzieżowych miejsc spotkań.
7	Dobrą formułą są wydarzenia prezentujące inne kultury poprzez np. jedzenie.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne – działania: 1, 3, 4, 5, 6. Warto, aby aspekt kulinarny stanowił element większego projektu edukacyjno-społecznego.
8	Należy wzmacniać sprawczość osób migranckich w życiu społecznym.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne,

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		działanie 4: Rozwój działań na rzecz aktywnego włączania nowych mieszkańców w życie lokalnej wspólnoty oraz w działanie 3 w Obszarze I. Wiedza i ewaluacja, działania: 5 i 7 w Obszarze II. Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca.
9	Dobrym pomysłem są cykliczne spotkania otwarte – nienachalne, nieformalne wydarzenia bez narzucanego tematu (np. takie jak “Mix Friday” czy “Cambridge social”).	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działania: 1, 4, 5.
10	Trzeba pamiętać o dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami.	Wyjaśnienie Kwestię dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami stanowią przedmiot odrębnych programów i polityk, zarówno krajowych, jak i lokalnych. Wszelkie działania realizowane w ramach niniejszej Polityki powinny spełniać te wytyczne zgodnie z wymogami formalno–prawnymi.
11	Warto zgłaszać się do szkół i lokalnych biznesów z pomysłami	Opinia uwzględniona

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	na działania i projekty.	Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 2, które zostanie rozszerzone o wskazanie wśród przykładów lokalnych firm i szkół.
12	Dobrymi miejscami spotkań są kawiarnie.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działania: 1, 2, 5, 6.
13	Ważna jest wymiana doświadczeń oraz narzędzi między wszystkimi zainteresowanymi stronami oraz instytucjami.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 6. Wskazuje ono na współpracę międzysektorową, której częścią jest wymiana doświadczeń.
14	Powinny zostać zidentyfikowane potrzeby grup nieformalnych – udostępnienie przestrzeni lub wsparcie w rozliczeniu i innych sprawach formalnych.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny, nie możemy zająć konkretnego stanowiska.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
15	Efektywnymi wydarzeniami są pikniki osiedlowe – pozwalają na współpracę CAL-i i rad osiedli. Następuje wymiana grup uczestników oraz informacji.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działania: 1, 2, 3, 5, 6.
16	Jako bardzo istotne instytucje lokalne działające na terenie osiedli wskazane zostały: kościoły, centra aktywności lokalnej i rady osiedli.	Wyjaśnienie Centra aktywności lokalnej oraz rady osiedli zostały wpisane jako propozycja partnerów. RO to jednostki pomocnicze miasta, CAL-e są podmiotami objętymi miejskim programem aktywizacji lokalnej. Wskazany katalog partnerów to pewna wypracowana propozycja, jest otwarty na różnorodne podmioty, które chciałyby się włączyć w realizację działań.
17	Ważne i skuteczne są osiedlowe partnerstwa lokalne – różne miejsca, w których “bywają lokalsi”.	Wyjaśnienie Partnerstwa lokalne zostały wpisane jako propozycja partnerów.
18	Bardzo ważne jest współdzielenie jako hasło oznaczające otwartość instytucji lokalnych, takich jak rady osiedli i	Opinia częściowo uwzględniona Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	CAL-e.	Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 6, Współpraca międzysektorowa. Dodatkowo, działanie to zostanie rozszerzone o realizację wspólnych przedsięwzięć.
19	Kwestia kultury pochówków osób z zagranicy – przykład Zarządu Cmentarzy Komunalnych, do którego zgłaszają się osoby z pretensjami dotyczącymi obecności używek i artykułów spożywczych na grobach osób pochodzących z Ukrainy – są to różnice kulturowe nierozpoznane przez polskie społeczeństwo. Osoby migranckie też myślą, że to tylko tymczasowe upamiętnienie, a takich sytuacji pojawia się coraz więcej.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 6. Współpraca międzysektorowa na rzecz podnoszenia kompetencji społecznych i międzykulturowych mieszkańców, w Obszarze IV. Dostępność usług publicznych, działania: 1, 2, 4, oraz w Obszarze III. Adaptacja i partycypacja nowoprzybyłych, działania: 1 i 2, ukierunkowane na wsparcie informacyjne oraz zwiększanie wiedzy i kompetencji społecznych osób nowo przybyłych.
20	Propozycja wprowadzenia opiekuna działań nieformalnych – np. w formie NGO parasolowych.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny i nie pozwala na zajęcia konkretnego

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		stanowiska w ramach założeń niniejszego dokumentu.
21	Promocja wydarzeń ważnych dla całej społeczności lokalnej.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VII. Społeczności lokalne, działanie 1. Promocja i wspieranie działań lokalnych.
22	Praktyki bezpośrednie i niewymuszone praktyki pozasiłkowe.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny i nie pozwala na zajęcia konkretnego stanowiska.
23	Warto włączać do działań organizacje pozarządowe oraz organizacje i liderów społeczności migranckich	Opinia uwzględniona Organizacje pozarządowe zostały wskazane wśród partnerów, w naszym rozumieniu jako organizacje społeczne. W działaniu 2. wskazano wzmocnienie działań na rzecz włączania kluczowych aktorów lokalnych. Dodatkowo wśród przykładów aktorów oraz partnerów wskażemy społeczności migranckie.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru VIII

(Kultura)

l. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Nie wszędzie jest potrzeba działań skierowanych bezpośrednio lub wprost “do migrantów”.	Wyjaśnienie Wszelkie działania proponowane w niniejszym dokumencie w swej istocie mają charakter włączający i dedykowane są ogółowi mieszkańców i mieszkank, w tym migrantom i migrantkom oraz społeczności przyjmującej. W dokumencie podkreślamy jedynie uważność i wrażliwość na kwestię partycypacji i dostępności oferty dla nowych mieszkańców i mieszkank Wrocławia. Dostęp do kultury stanowi bardzo ważny element procesów adaptacyjnych i integracyjnych.
2	Komunikacja w językach obcych nie jest tak kluczowa – nie wszystkie wydarzenia i komunikaty muszą być tłumaczone np. na język ukraiński.	Wyjaśnienie Wszelkie działania proponowane w niniejszym dokumencie w swej istocie mają charakter włączający i dedykowane są ogółowi mieszkańców i mieszkank, w tym migrantom i migrantkom oraz

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>społeczności przyjmującej. W dokumencie podkreślamy jedynie uważność i wrażliwość na kwestię partycypacji i dostępności oferty, w tym językowej – dla nowych mieszkańców i mieszkanki Wrocławia, w szczególności w zakresie materiałów informacyjnych i promocyjnych o wydarzeniach.</p> <p>Wybór środków komunikacji i promocji pozostaje w gestii realizatorów zadań, zgodnie z potrzebami. Dostęp do kultury stanowi bardzo ważny element procesów adaptacyjnych i integracyjnych.</p>
3	Lepsza dostępność informacji o wydarzeniach – np. otwarta tablica ogłoszeń lub plakaty	Wyjaśnienie <p>Opinia o charakterze ogólnym, prezentująca szczegółowe rozwiązanie operacyjne, które nie jest przedmiotem dokumentu strategicznego. W Obszarze VIII, w Działaniu 2 wskazano na zwiększenie dostępności oferty kulturalnej m.in. poprzez rozwój działań w zakresie dostępności</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		dostępności językowej materiałów informacyjnych i promocyjnych.
4	Rozbudowanie sieci informacyjnej, bo w taką sieć łatwiej wpaść.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu. W Obszarze VIII, w Działaniu 2 wskazano na zwiększenie dostępności oferty kulturalnej m.in. poprzez rozwój działań w zakresie dostępności językowej materiałów informacyjnych i promocyjnych.
5	Warto wykorzystywać kulturę do działań: śpiew, rzemiosło artystyczne, warsztaty, np. wyszywanek.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VIII. Kultura, działanie 3, 4 i 5.
6	Bardzo ważny jest pierwszy kontakt w instytucjach kultury lub osiedlowych.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
7	W działaniach Miasta oraz instytucji powinno być widoczne to, w jaki sposób można się do nich zgłosić z pomysłami lub własnymi inicjatywami.	Wyjaśnienie W Obszarze VIII, działania 2, 4, 5, uwzględniono upowszechnianie oferty kulturalnej poprzez dostępność językową materiałów informacyjnych i podejmowanie działań na rzecz zwiększenia udziału osób z doświadczeniem migracyjnym oraz mniejszości narodowych i etnicznych w tworzeniu oferty kulturalnej, a także promowanie różnorodności kulturowej w środowisku kulturotwórczym.
8	W sektorze kultury bardzo dobrym partnerem do działań jest BWA Wrocław, również jako wsparcie projektów grup nieformalnych.	Wyjaśnienie Przedstawiony katalog partnerów i realizatorów w Obszarze VIII obejmuje publiczne instytucje kultury i organizacje społeczne bez wskazywania konkretnych podmiotów. Liderem Obszaru jest Departament Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego Wrocławia, który w rocznych planach operacyjnych będzie uwzględniał konkretne propozycje współpracy. Doceniamy

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		rolę przywołanej instytucji i głęboko wierzymy w rozwój współpracy w ramach realizacji polityki międzykulturowej.
9	Należy włączać do strategii instytucje kultury.	Wyjaśnienie Instytucje kultury są kluczowym interesariuszem działań wskazanych w Obszarze VIII i zostały uwzględnione wśród realizatorów działań. Należy dodać, że liderem Obszaru jest Departament Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego Wrocławia, który koordynuje współpracę z instytucjami kultury.
10	Dobrymi miejscami spotkań są miejsca kultury rozumiane jako tzw. "trzecie miejsca" (np. Żytnia prowadzona przez BWA Wrocław).	Wyjaśnienie W preambule do Obszaru VIII. Kultura uczestnictwo w kulturze wskazano jako ważny element relacji, dialogu i interakcji. Liderem Obszaru jest Departament Kultury i Sportu Urzędu Miejskiego Wrocławia, wśród kluczowych realizatorów wskazane są publiczne instytucje kultury.
11	Miejsca kultury powinny być jak	Wyjaśnienie

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	najbardziej otwarte i powinny sprawiać wrażenie, że można tam wejść swobodnie, bez wcześniejszego przygotowania czy wiedzy eksperckiej.	Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu strategicznego.
12	Publiczne instytucje kultury powinny uczestniczyć w udostępnianiu przestrzeni dla wydarzeń otwartych (np. "kafeteria językowa").	Wyjaśnienie Niniejszy postulat wpisuje się w opisywane w polityce działania wspierające procesy integracji m.in. w Obszarze VII Społeczności lokalne. Przykładem działania, które obecnie jest organizowane we współpracy z instytucjami kultury jest np.. projekt Wrocławskiego Centrum Integracji "Wrocław na językach świata", gdzie grupy utworzone z wolontariuszy i podopiecznych korzystają nieodpłatnie z przestrzeni do spotkań m.in. w miejscach działań społecznych czy właśnie w instytucjach kultury.
13	Różne grupy wiekowe korzystają z oferty różnych miejsc – ważna jest integracja międzypokoleniowa.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.
14	Projektowanie wydarzeń w taki sposób, aby trafić do różnych grup odbiorców, np. do młodzieży lub młodych rodzin. Ważne jest, aby pamiętać o ciągłości kolejnych wydarzeń.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.
15	Należy pamiętać o pracy nad postawami wobec innych kultur wśród pracowników i pracowniczek instytucji kultury.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze VIII. Kultura, działanie 5, Promowanie różnorodności międzykulturowej w środowisku kulturotwórczym oraz w Obszarze IV. Dostępność usług publicznych, działanie 4 i 6 – poprzez wzmacnianie kompetencji międzykulturowych oraz uwzględnienie perspektywy międzykulturowej w projektowaniu usług publicznych.
16	Należy pamiętać o pozostawieniu przestrzeni na własną ekspresję kulturową.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.
17	Ważne są akcje otwarte i niebiletowane (np. koncerty).	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu. Miasto Wrocław ma szeroką ofertę bezpłatnych działań kulturalnych i społecznych.
18	Dobrym pomysłem będzie stworzenie Bazy Miejsc Spotkań, aby instytucje dobrze komunikowały swoją otwartość.	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu. We Wrocławiu istnieje wiele miejsc o takim charakterze, m.in. centra aktywności lokalnej, międzykulturowe miejsca spotkań, kluby seniora, biblioteki, domy kultury.
19	W tekście dokumentu Polityki brakuje prostego języka, nie rozumiemy punktu 8 dot. edukacji („rozwój współpracy	Wyjaśnienie Współpraca międzysektorowa wskazuje i podkreśla wspólne

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	międzysektorowej...”).	działania podejmowane w szczególności przez sektor publiczny (instytucje), pozarządowy (NGO) oraz prywatny (usługi realizowane przez podmioty prowadzące działalność zgodną z określonym obszarem współpracy).

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru IX

(Przeciwdziałanie i rozwiązywanie konfliktów)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Należy uwzględnić mniejszości (szczególnie, gdy wymieniane są różne grupy lub kategorie społeczne, należy dopisać mniejszości).	Opinia uwzględniona W zapisach, których wskazywane są różne grupy społeczne, w tym społeczności migranckie, zostaną uwzględnione mniejszości narodowe i etniczne, pod warunkiem zgodności z potrzebami tej grupy i zakresem planowanych działań. W Obszarze IX zapisy mają charakter ogólny (dotyczą wspólnoty mieszkańców i

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		mieszkanek), bez wskazywania konkretnych grup.
2	Przeciwdziałanie dezinformacji, manipulacji, wojna hybrydowa itp. to wyzwania, które wymagają zaakcentowania i powinny być ujęte w dokumencie w tym obszarze mniej "miętko" (wyjaśnienie: potrzebujemy diagnozować m.in. to wyzwanie i rozwiązania dla niego już nie jak na "czas pokoju" – ten czas już minął, a tak póki co jest to ujęte w dokumencie).	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w Obszarze IX. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie konfliktów, działanie 7. Rozwój działań w zakresie przeciwdziałania dezinformacji oraz w Obszarze II. Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca, działanie 8. Przeciwdziałanie dezinformacji mającej negatywny wpływ na spójność społeczną.
3	Wzmocnić rozwiązania dotyczące przeciwdziałania dezinformacji, manipulacji, wojna hybrydowa itp. – wymagają one bardziej zdecydowanych, mniej "miękkich" rozwiązań	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w IX. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie konfliktów, działanie 7, Rozwój działań w zakresie przeciwdziałania dezinformacji oraz w Obszarze II. Międzykulturowa komunikacja, zaangażowanie i współpraca, działanie 8. Przeciwdziałanie

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		dezinformacji mającej negatywny wpływ na spójność społeczną. Dokument ma na celu budowanie spójności społecznej, kwestie bezpieczeństwa objęte są innymi programami lokalnymi i krajowymi.
4	Fragmentacja informacji i bańki informacyjne, szczególnie w sferze internetowej, wymagają innej odpowiedzi niż dezinformacja ogólnie (wyjaśnienie: wówczas możemy mieć dostęp do prawdziwych informacji, jednak tylko szczątkowych).	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.
5	Dokumentowi powinien towarzyszyć zespół zasad, np. dla urzędników i urzędniczek, nauczycieli i nauczycieli itp., dotyczących zagadnień z obszaru przeciwdziałania i rozwiązywania konfliktów.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w IX. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie konfliktów, m.in. działanie 4, Prowadzenie działań ukierunkowanych na wypracowanie modeli wsparcia specjalistycznego, metodologicznego, narzędziowego i interwencyjnego w sytuacjach konfliktowych.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
6	<p>Podmioty, które wskazano jako zajmujące się danym działaniem:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wrocławskie Centrum Opieki i Wychowania,• Związki Zawodowe Nauczycieli,• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, pracownicy socjalni, asystenci rodziny,• Departament Spraw Społecznych,• Wydział Partycypacji Społecznej,• uczelnie wyższe, środowisko akademickie.	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Przedstawiony katalog obejmuje propozycje kluczowych realizatorów oraz partnerów. Nie jest zamknięty i bazuje na dotychczas wypracowanych formułach współpracy zapewniającej efektywną realizację planowanych działań. Zostanie rozszerzony o Departament Spraw Społecznych, w skład którego wchodzi kilka wskazanych w opinii podmiotów.</p>
7	<p>Mniejszości należy rozumieć szeroko, nie tylko zgodnie z definicją ustawową; ująć przyjętą definicję w słowniczku.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Zgodnie z wcześniejszymi opiniami dotyczącymi różnych obszarów, mniejszości narodowe i etniczne zostaną wskazane jako odrębna grupa odbiorców, zgodnie z potrzebami tej grupy w planowanych działaniach.</p>
8	<p>Wymienione grupy lub kategorie społeczne należy rozumieć szeroko, niewykluczająco; nie: "kobiety z doświadczeniem</p>	<p>Opinia uwzględniona</p> <p>Zapisy dotyczące wskazania bezpośrednio grup społecznych</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	migracji”, a “osoby z doświadczeniem migracji”.	zostaną objęte wspólnym terminem „osoby z doświadczeniem migracji”. Rozumiemy wyjątkową rolę i sytuację kobiet, w szczególności w aspekcie migracji przymusowej i handlu ludźmi.
9	Bywają sytuacje konfliktowe, z których nie ma jednego dobrego wyjścia (np. każde rozwiązanie w jakimś stopniu dyskryminuje każdą ze stron), dokument nie powinien mieć wydźwięku, że zawsze istnieje dobre rozwiązanie i każdy konflikt da się rozwiązać.	Wyjaśnienie W preambule Obszaru napisano, że konflikty i nieporozumienia są naturalnym aspektem życia codziennego. Istotne jest tworzenie warunków do ich rozwiązywania. Dokument nie wskazuje „zawsze dobrego” rozwiązania. Planowane działania mają wzmacniać dialog, mediacje, kompetencje, wsparcie specjalistyczne, umiejętności zarządzania konfliktami.
10	Konflikty mogą być przydatne – mogą być szansą i możliwością zmiany społecznej.	Wyjaśnienie W preambule Obszaru napisano, że konflikty i nieporozumienia są naturalnym aspektem życia codziennego. Planowane działania mają wzmacniać dialog, mediacje,

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		kompetencje, wsparcie specjalistyczne, umiejętności zarządzania konfliktami.
11	Należy zastanowić się, jak konceptualizuje się różnorodność, czy zawsze ją akceptujemy i jej nie przeciwdziałamy? Co wówczas np. z różnicami statusów ekonomicznych i osobami o niskich dochodach?	Wyjaśnienie Nie w pełni rozumiemy pytanie, jednakże chcemy zauważyć, że w Obszarze II. Adaptacja i partycypacja społeczna nowo przybyłych, działania: 6 – Wsparcie osób wykluczonych społecznie w ramach systemu opieki społecznej, zgodnie z obowiązującymi uprawnieniami i 7 wskazują na prowadzenie działań w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej; działanie 8 – uwzględniono przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań rzeczniczych.
12	Więcej patroli policyjnych, bo boimy się osób z Gruzji.	Wyjaśnienie Opinia może mieć charakter subiektywny i krzywdzący i może być oparty na uprzedzeniach. Do opinii nie dołączono żadnych

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		precyzyjnych informacji, które mogłyby ją potwierdzać. Ponadto kwestie bezpieczeństwa, w szczególności praca policji, nie jest przedmiotem niniejszego dokumentu. Wniosek w sprawie zwiększenia liczby patroli powinien zostać zgłoszony w najbliższym komisariacie policji.
13	Młodzi ludzie zgłaszają, że pomimo różnych sposobów rozwiązywania problemu, zarządzanie konfliktem nie działa. To nie jest sposób rozwiązania problemów i przydałby się jakiś inny.	Wyjaśnienie Opinia ma charakter ogólny i nie pozwala na odniesienie się i sformułowanie konkretnego stanowiska.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru X

(Przeciwdziałanie dyskryminacji, mowie nienawiści i wsparcie osób poszkodowanych)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Należy uwzględnić mniejszości (szczególnie, gdy wymieniane są różne grupy lub kategorie społeczne należy dopisać mniejszości) – np.” Kobiety z	Opinia uwzględniona W zapisach, w których wskazywane są różne grupy społeczne, w tym społeczności migranckie, zostaną

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	doświadczeniem migracji, mniejszości...” Wymienione grupy lub kategorie społeczne należy rozumieć szeroko, niewykluczająco – nie “kobiety z doświadczeniem migracji”, a “osoby z doświadczeniem migracji”	uwzględnione mniejszości narodowe i etniczne, pod warunkiem zgodności z potrzebami tej grupy i zakresem planowanych działań. Zapisy dotyczące wskazania bezpośrednio grup społecznych zostaną objęte wspólnym terminem „osoby z doświadczeniem migracji”. Rozumiemy szczególną rolę i sytuację kobiet, w szczególności w aspekcie migracji przymusowej i handlu ludźmi.
2	Fragmentacja informacji i bańki, szczególnie w sferze internetowej, wymagają innej odpowiedzi niż dezinformacja ogólnie (wyjaśnienie: wówczas możemy mieć dostęp do prawdziwych informacji, jednak tylko szczątkowych).	Wyjaśnienie Opinia o charakterze ogólnym, która nie pozwala na zajęcie konkretnego stanowiska w ramach zakresu niniejszego dokumentu.
3	Dokumentowi powinien towarzyszyć zespół zasad, np. dla urzędników i urzędniczek, nauczycieli i nauczycielek itp. dotyczących zagadnień z obszaru.	Wyjaśnienie Proponowana formuła wpisuje się w planowane działania określone w IX. Przeciwdziałanie i rozwiązywanie konfliktów – m.in. działanie 4 –

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		Prowadzenie działań ukierunkowanych na wypracowanie modeli wsparcia specjalistycznego, metodologicznego, narzędziowego i interwencyjnego w sytuacjach konfliktowych.
4	<p>Podmioty, które wskazano jako zajmujące się danym działaniem, to:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wrocławskie Centrum Integracji (Program Sprawiedliwości Naprawczej),• Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich,• Okręgowa Izba Radców Prawnych,• Stowarzyszenie Nomada,• Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia,• Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, pracownicy socjalni, asystenci rodziny,• Uczelnie wyższe, środowisko akademickie	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Przedstawiony katalog zawiera propozycje kluczowych realizatorów oraz partnerów. Nie jest zamknięty i bazuje na dotychczas wypracowanych formułach współpracy zapewniającej efektywną realizację planowanych działań. Zostanie rozszerzony o Biuro Pełnomocnika Terenowego RPO we Wrocławiu, Okręgową Radę Adwokacką i Okręgową Izbę Radców Prawnych. Część podmiotów jest w strukturach Departamentu Spraw Społecznych lub są wskazani wśród kluczowych realizatorów.</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
5	Mniejszości rozumieć szeroko, nie tylko zgodnie z definicją ustawową, ująć przyjętą definicję w słowniczku.	Wyjaśnienie Zgodnie z wcześniejszymi opiniami w różnych obszarach, mniejszości narodowe i etniczne zostaną wskazane jako odrębna grupa odbiorców, zgodnie z potrzebami tej grupy w planowanych działaniach.

Zestawienie opinii dotyczących Obszaru XI

(Budowanie odporności kryzysowej)

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Szczególną wagę mają działania z punktu 6, tj. podnoszenie kompetencji mieszkańców i mieszkanek w zakresie ochrony ludności i obrony cywilnej. Dlatego rozważyć należy wymienienie w dokumencie <i>explicite</i> katalogu działań tego rodzaju.	Wyjaśnienie Dokument ma charakter kierunkowy. Zgodnie z zapisami w części II Założenia merytoryczne i organizacyjne, dokumentem operacyjnym będzie plan działań na dany rok.
2	Wśród partnerów wymienić należy także Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego (lub	Opinia częściowo uwzględniona Dokument ma charakter lokalny, wskazany obszar jest ważnym

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	odpowiednią komórkę organizacyjną UMWD), straż graniczną, straż miejską, Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia.	<p>elementem Wrocławskiej polityki międzykulturowej, z uwagi na dotychczasowe doświadczenia dotyczące wsparcia i pomocy uchodźcom i wyzwania geopolityczne w tym zakresie. Dlatego ważne jest dla nas wzmacnianie lokalnych zasobów i współpracy międzysektorowej w sytuacjach kryzysowych. Jednak zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, obrony cywilnej i ochrony ludności są przedmiotem odrębnych programów i polityk, zarówno krajowych, jak i regionalnych.</p> <p>Do kluczowych partnerów zostanie dołączony Urząd Marszałkowski Województwa, Dolnośląski Urząd Wojewódzki i straż graniczna. Wydział Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miejskiego Wrocławia, Straż Miejska zostaną dołączone do realizatorów.</p>
3	Istotnym partnerem powinny być rady osiedli i organizacje senioralne.	Opinia częściowo uwzględniona

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		Rady osiedli zostaną dodane do kluczowych partnerów. Pozostałe organizacja mieszczą się w katalogu ogólnym (organizacje społeczne).
4	<p>Do ważnych zadań w obszarze budowania odporności społecznej zaliczyć można upowszechnianie wśród osób z doświadczeniem migracji wiedzy o funkcjonowaniu systemów edukacji, ochrony zdrowia, obrony cywilnej, a także edukacja zdrowotna.</p> <p>Zagadnienie te wiążą się także z innymi obszarami wymienionymi w dokumencie i powinny zostać wyraźnie zapisane.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wskazane w opinii zadania dotyczące edukacji i upowszechniania informacji uwzględnione zostały w Obszarze III. Adaptacja i partycypacja społeczna nowo przybyłych i w Obszarze V. Edukacja.</p>
5	<p>Kluczową rolę w sytuacjach kryzysowych mogą odgrywać społeczności lokalne na poziomie osiedli czy mniejszych obszarów, które mają naturalną zdolność do samoorganizacji (przykład: akcje w mniejszych miejscowościach czy na osiedlach położonych nad</p>	<p>Opinia częściowo uwzględniona</p> <p>Wskazane w opinii zadania wpisują się w planowane działania w Obszarze XI. Budowanie odporności społecznej, w tym działanie 2, Wzmacnianie rozwoju współpracy międzysektorowej, ze szczególnym</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	Bystrzycą w czasie zagrożenia powodziowego w 2024 r.) Warto inwestować w zwiększanie kompetencji liderów takich grup.	uwzględnieniem organizacji społecznych. Dopisane zostanie podkreślenie roli lokalnych organizacji społecznych. Centra aktywności lokalnej zostały wskazane wśród kluczowych partnerów.

Zestawienie pozostałych opinii

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
1	Zdaniem młodych priorytety są w porządku, ale nie są o naszym życiu (zdecydowanie nie).	Dziękujemy za opinię.
2	Młodzi uważają, że charakter człowieka nie jest zależny od pochodzenia, narodowości, koloru skóry – na światopogląd wpływa doświadczenie oraz wychowanie, działania szkoły i miasta w niewielkim stopniu.	Dziękujemy za opinię.
3	Czy wdrażanie dokumentu wiąże się z dodatkowymi kosztami? Czy w Polityce jest określony budżet na te działania, czy będzie to w ramach bieżących	Wyjaśnienie Zakres zadań określony w dokumencie jest bardzo szeroki i interdyscyplinarny, obejmuje

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	prac poszczególnych jednostek?	zadania realizowane zarówno przez konkretne jednostki wymienione wśród realizatorów (w ramach ich budżetów, bez wyodrębniania zadań, ponieważ są częścią większych programów lub zadań bieżących), jak również zadania, które będą miały wyodrębnione budżety. Informacje te częściowo znajdują się w rocznych planach operacyjnych.
4	Czy inne miasta też mają takie dokumenty? Jak na tym tle wygląda Wrocław?	Wyjaśnienie Wrocław należy do grupy miast, które od wielu lat prowadzą działania na rzecz budowania wspólnoty z uwzględnieniem różnorodności kulturowej i dialogu międzykulturowego, a obecnie przygotowują lub już przyjęły dokumenty wyznaczające kierunki działań na najbliższe lata. Należy podkreślić, że Wrocław miał już taki dokument strategiczny, tj. Wrocławską Strategię Dialogu Międzykulturowego na lata

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		2018–2022, a od 2021 r. należy do Sieci Miast Międzykulturowych.
5	W jakim trybie będzie przyjmowana polityka? zarządzenie Prezydenta czy uchwała Rady Miejskiej?	Wyjaśnienie Forma procedowania i przyjęcia dokumentu będzie rozważana. Obecnie nie jest możliwe wskazanie, czy będzie to zarządzenie Prezydenta, czy uchwała Rady Miejskiej. Wcześniejszy dokument strategiczny był przyjęty Zarządzeniem Prezydenta.
6	Koniec końców nie ma to sensu. gdyż stawiamy imigrantów na równi z obywatelami. Nie mają praw ani obowiązków obywateli, a mają być traktowani jak oni. I to bez ponoszenia ryzyka i odpowiedzialności. W przypadku wojny i powszechnej mobilizacji polscy mężczyźni będą wysyłani do walki i będą w niej ginęli. Co w tym czasie będzie się działo z mieszkającymi tu mężczyznami z Ukrainy, Białorusi czy Indii?	Wyjaśnienie Kwestie praw i obowiązków cudzoziemców w Polsce regulują ustawy krajowe i nie są przedmiotem rozważań lokalnej polityki międzykulturowej. Celem nadrzędnym dokumentu jest budowanie spójności społecznej i wspólnoty opartej na wzajemnym szacunku.

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
7	Ale gdzie jest sport? To powinien być osobny punkt. Sportem da się działać co najmniej tak dobrze, jak kulturą, albo i lepiej.	Wyjaśnienie Zgadza się, że sport, podobnie jak wiele innych obszarów polityk miejskich, jest doskonałym elementem budowania i wzmacniania procesów integracyjnych, dlatego w ramach Obszaru IV. Dostępność usług publicznych, działanie 6, wskazano podejmowanie działań na rzecz uwzględniania perspektywy międzykulturowej i równego dostępu w ramach projektowania zadań publicznych dotyczących m.in. aktywności społecznej, rekreacyjnej i sportowej.
8	Brakuje mi osobnego wątku senioralnego. Ci ludzie już są starzy, będą się starzeć. Czy nie powinniśmy ich osobno widzieć i włączać w to, co mamy?	Opinia częściowo uwzględniona Dokument uwzględnia zapewnienie mieszkańcom i mieszkankom możliwości korzystania z ogólnodostępnych usług w równym stopniu z uwzględnieniem wieku, płci, statusu społecznego, stopnia sprawności, pochodzenia. Ten aspekt został podkreślony w części

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>2. Założenia merytoryczno–organizacyjne, punkt 2. Podstawy programowania dokumentu.</p> <p>Jednocześnie w Obszarze III, Adaptacja i partycypacja nowo przybyłych wskazano wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w ramach systemu pomocy społecznej, zgodnie z obowiązującymi uprawnieniami, m.in. w zakresie wsparcia opiekuńczego i innych. W działaniu 8. uwzględniono przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez podejmowanie działań rzeczniczych w ramach zgłaszania systemowych luk formalno–prawnych uniemożliwiających wsparcie osób będących w szczególnej sytuacji.</p> <p>Dodatkowo w punkcie 7. możemy rozszerzyć zapis „prowadzenie działań w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej, w tym dla grup szczególnie wrażliwych w ramach dedykowanych programów</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		wsparcia” dodając zapis o prowadzeniu działań w zakresie: wsparcia oraz aktywizacji społecznej i zawodowej.
9	Warto rozważyć włączenie rodzinnych ogrodów działkowych. Nie wiem, czy dziś migrant lub migrantka może wynająć działkę. ale to świetna przestrzeń do integracji, różnorodności i wymiany na różnych poziomach wiekowych.	Opinia częściowo uwzględniona Polski Związek Działkowców, zarządzający rodzinnymi ogrodami działkowymi, jest podmiotem niezależnym. Autorzy dokumentu podzielają opinię, że ogrody działkowe to potencjalna przestrzeń do integracji międzykulturowej i międzypokoleniowej. Zarówno współpraca w ramach realizacji założeń niniejszego dokumentu, jak i decyzja o dzierżawie, pozostaje w gestii PZD. Rekreacja (w szczególności w obszarze dostępności do terenów zieleni), podobnie jak wiele innych obszarów polityk miejskich, jest doskonałym elementem budowania i wzmacniania procesów integracyjnych, dlatego w ramach Obszaru IV, działanie 6 wskazano aktywność na rzecz

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		<p>uwzględnienia perspektywy międzykulturowej i równego dostępu w ramach projektowania zadań publicznych dotyczących m.in. aktywności społecznej, rekreacyjnej i sportowej.</p> <p>Do realizatorów w Obszarze VI zostanie dodany Departament Strategii i Zrównoważonego Rozwoju.</p>
10	Pojęcie „międzykulturowe” rozmywa stosunkową przewagę dwóch grup narodowych (Polaków, Ukraińców) i wynikającą z tego specyfikę.	Wyjaśnienie <p>W strukturze narodowościowej Wrocławia rzeczywiście dominują: większość polska oraz liczna społeczność ukraińska. Wrocław jednak jest miastem różnorodnym kulturowo, żyją w nim ludzie, pochodzący z ponad 120 krajów, w tym przedstawiciele mniejszości narodowych i etnicznych, wobec czego użycie pojęcia “międzykulturowy” uznajemy za uprawnione.</p>
11	Strategia operuje bardzo niejasnymi terminami i sformułowaniami. Na przykład,	Opinia uwzględniona

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	co w praktyce oznacza, że będzie włączana perspektywa międzykulturowa w obsłudze klienta? Co to konkretnie znaczy? Co miasto planuje? Co w praktyce znaczy wzmocnienie różnorodności kulturowej i językowej w pracy instytucji miejskich?	W dokumencie zostaną doprecyzowane wyrażenia wspomniane w opinii.
12	Zależność od funduszy UE i ryzyko narzucania zewnętrznej, ideologicznej agendy. Silne powiązanie z unijnymi funduszami, programami „włączenia” oraz narracją równościową (często łączoną z tematami gender i LGBTQ+) może oznaczać przejmowanie gotowej, lewicowo-liberalnej ramówki z Brukseli. Wielu mieszkańców o konserwatywnych i patriotycznych perspektywach postrzega to jako narzędzie zewnętrznego kształtowania polityki wielokulturowości, które nie zawsze uwzględnia realne potrzeby i głosy lokalnej	Wyjaśnienie Celem dokumentu jest wzmocnienie spójności społecznej oraz budowanie wspólnoty opartej na wzajemnym szacunku bez względu na pochodzenie, język czy religię. W części II pkt 1. Tło I uzasadnienie wskazano kluczowe elementy będące podstawą i wskazujące na potrzebę tworzenia dokumentu. Dziękujemy za opinię, pragniemy podkreślić, że proces tworzenia dokumentu i prowadzone konsultacje są wyrazem partycypacyjnego budowania niniejszej polityki, a przyjmowane

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	wspólnoty.	rozwiązania uwzględniające potrzeby i głosy lokalnej wspólnoty.
13	<p>Zamiast autentycznej, wzajemnej integracji – promowanie modelu współistnienia kultur bez jasnych ram inkluzji Dokument kładzie nacisk na „współistnienie kultur” i „równorzędny dialog”, zamiast aktywnie wspierać osoby migrujące w pełnym przyjęciu wspólnych norm, języka i wartości lokalnej społeczności. Takie podejście może osłabiać poczucie wspólnej tożsamości zbiorowej i sprzyjać powstawaniu paralelnych społeczności (tzw. równoległych rzeczywistości), co utrudnia budowanie naprawdę spójnego i bezpiecznego dla wszystkich środowiska.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>Wrocławska polityka międzykulturowa jest lokalnym dokumentem kierunkowym wyznaczającym lokalne działania samorządu wrocławskiego oraz partnerów międzysektorowych i ma na celu wzmocnienie spójności społecznej i budowanie wspólnoty opartej na wzajemnym szacunku. Integracja to proces długotrwały i wielostronny. Idea międzykulturowości koncentruje się na relacjach i współistnieniu nie obok siebie, tylko pomiędzy, wspólnie – budując solidarną i odpowiedzialną wrocławską wspólnotę.</p> <p>Kwestie poruszane w opinii dotyczące wzmocnienia i dostępności narzędzi integracji w naszej ocenie wymagają rozwiązań na poziomie krajowym, np. w krajowych strategiach integracji.</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
14	<p>Bardzo zależałoby mi, żeby miasto Wrocław było w swoich działaniach pragmatyczne oraz dbało w pierwszej kolejności o dobrostan Polaków. Powiem wprost – chcę się czuć we Wrocławiu jak u siebie, jak w domu, w Polsce, w miejscu, które mnie ukształtowało i które kocham za całość – kulturę, język, normy i relacje społeczne, podejście do religii, sposób komunikowania się itp. Chciałbym, żeby Wrocław o tym pamiętał, chronił te fundamentalne wartości i żeby pamiętał o relacjach gospodarz – gość. Jako dobry gospodarz możemy i powinniśmy zrobić ukłon w stronę poczucia komfortu i bezpieczeństwa naszych gości, ale nie zapominajmy o tym, że jest to przede wszystkim nasz dom, nasze zasady i chcemy się czuć jak u siebie – we Wrocławiu, w dumnym i pięknym polskim mieście.</p>	<p>Wyjaśnienie</p> <p>W myśl Ustawy o samorządzie gminnym zadaniem własnym Gminy Wrocław jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty jej mieszkańców i mieszkanek. Polityka międzykulturowa jest dokumentem, którego waga nie stoi ponad działaniami skierowanymi do ogółu mieszkańców Wrocławia wynikających z obowiązków obowiązującego prawa. Intencją autorów nie jest stawianie potrzeb osób migrujących ponad potrzeby całej wspólnoty, a stworzenie warunków do wspólnego budowania wrocławskiej społeczności.</p>

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
15	Nie popieram ukrainizacji Polski, jest tego za dużo i za duży ciężar spada na Polaków.	Opinia nieuwzględniona Określenie "ukrainizacja" rozumiana jako poddawanie lub uleganie wpływom ukraińskim (definicja: Słownik języka polskiego PWN) wskazuje na prowadzenie celowych działań wymierzonych w interes narodowy Polaków. Tak sformułowana opinia, stanowi subiektywną opinię uczestnika i może mieć znamiona dezinformacji.
16	Z szacunku dla walki Polaków z okupantem radzieckim powinno się do maksimum ograniczyć używanie języka rosyjskiego lub języków podobnych do rosyjskiego, w przestrzeni publicznej	Opinia nieuwzględniona Używanie języka w przestrzeni publicznej reguluje ustawa o języku polskim, a także ustawa o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Nauka języka polskiego jest dla nas jednym z podstawowych warunków integracji i powinna być realizowana w ramach narzędzi systemowych na szczeblu krajowym. Jednakże migranci mają w Polsce prawo do mówienia w swoich językach w

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
		przestrzeni publicznej, podobnie jak Polacy wyjeżdżający do innych krajów.
17	W przypadku planowania budowy bazy danych zawierającej również wskaźniki statystyczne, rekomendujemy uwzględnienie wskaźników pochodzących z zasobów statystyki publicznej. Pozwoli to na systematyczne monitorowanie analizowanych zjawisk w ujęciu czasowym oraz zapewni większą porównywalność i wiarygodność danych.	Wyjaśnienie Opinia jest uwzględniona w Obszarze I „Wiedza i ewaluacja”.
18	Wielokulturowość nie działa, udowodniły to zachodnie mocarstwa, w stolicach których istnieją obecnie dzielnice migranckie. Wejście do nich grozi w najlepszej możliwości pobiciem i rabunkiem, a często śmiercią z rąk migranckich. Dlatego należy ograniczyć do minimum ich kulturową odmienność. Należy wymagać	Opinia nieuwzględniona Zwiększona mobilność i migracje są częścią współczesnego świata, w szczególności w kontekście wyzwań demograficznych i rynku pracy. Wspólnoty, także wrocławskie, są różnorodne kulturowe. Brak podejmowania działań w zakresie zarządzania różnorodnością kulturową, w tym

I. p.	Opinia	Odpowiedź Wrocławskiego Centrum Rozwoju Społecznego
	dołączenia do naszej kultury, a w razie oporu wysłać tam, skąd przybyli	<p>brak realizacji polityk adaptacyjno-integracyjnych, może skutkować występowaniem negatywnych zjawisk społecznych.</p> <p>Wrocław od ponad dekady prowadzi działania związane z dialogiem międzykulturowym i integracją, dbając o pokojowe współistnienie kultur, zapewnianie warunków do adaptacji i integracji oraz wspieranie procesów integracyjnych, zarówno w środowisku migrantów, jak i społeczności przyjmującej, dążąc do minimalizacji ryzyka wykluczenia społecznego i konfliktów.</p> <p>Za kształtowanie polityki wizowej odpowiada rząd, który od 2024 r. realizuje działania w ramach strategii Odzyskać kontrolę. Zapewnić bezpieczeństwo. Kompleksowa i odpowiedzialna strategia migracyjna Polski na lata 2025–2030.</p>

PODSUMOWANIE

Konkluzje

Wrocławska polityka międzykulturowa zostanie w kolejnych miesiącach uzupełniona o wnioski z opinii uwzględnionych w konsultacjach społecznych. Dokument przejdzie też dodatkowy proces redakcyjny, którego celem jest aktualizacja merytoryczna. W następnym kroku podjęta zostanie decyzja o formie przyjęcia dokumentu do realizacji.

Konsultacje potwierdziły wysoką spójność proponowanego dokumentu z potrzebami mieszkańców i mieszkanek. W wielu obszarach obserwowaliśmy zbieżność postulatów uczestników i uczestniczek z przygotowanymi zapisami w dokumencie, co potwierdza dobrą identyfikację wyzwań, określenie celów i planów działań, a także kluczowych partnerów.

Proces konsultacyjny uwypuklił oczekiwania wobec zapewnienia systemowych rozwiązań, które leżą w kompetencjach administracji rządowej, w szczególności w ramach systemu oświaty, kompetencji obywatelskich i językowych, regulacji rynku i prawa pracy oraz wsparcia grup szczególnie zagrożonych wykluczeniem w ramach pomocy społecznej. Warto podkreślić, że w większości wyzwania te są przez władze miasta identyfikowane, a podejmowanie działań rzeczniczych dotyczących luk formalno-prawnych jest uwzględnione w planowanych działaniach polityki.

Co się zmieniło dzięki konsultacjom?

Wszystkie opinie **zostały przeanalizowane** pod kątem możliwości włączenia ich do tekstu Wrocławskiej polityki międzykulturowej. Na **175** opinii **138** zostało **wyjaśnionych**, ponieważ zostały poruszone już w tekście Wrocławskiej polityki międzykulturowej lub dotyczyły tematu poza zakresem konsultacji.

Spośród pozostałych 37 opinii **uwzględniono 31**, z czego **21** – częściowo. To oznacza, że **każde 3 na 4 (84%)** opinie dotyczących Wrocławskiej polityki międzykulturowej **ma wpływ na brzmienie finalnego dokumentu**.

Refleksja inicjatorów konsultacji

Konsultacje wzmocniły partycypacyjny wymiar tworzenia dokumentu, pozwoliły na identyfikację nowych partnerów, a także na lepsze poznanie ich aktualnych i planowanych priorytetów. Warsztatowa forma konsultacji była dla nas kolejną okazją do spotkania i dialogu, a formuła stolikowa pozwoliła uczestnikom i uczestniczkom na wyrażenie opinii i opisanie doświadczeń osobistych.

Cieszy duża świadomość i rozumienie aspektu dwustronności procesu integracji między nowymi mieszkańcami a społeczeństwem przyjmującym oraz deklaracje współpracy uczestników i uczestniczek, wśród których było wielu przedstawicieli i wiele przedstawicielek instytucji i organizacji społecznych.

Pozytywnym zaskoczeniem był mały odsetek głosów negujących zjawisko migracji oraz założenia i cele dokumentu. Towarzyszyły im obawy dotyczące potencjalnego zagrożenia rozumianego jako tworzenie się odrębnych grup czy wspólnot kulturowych. Ważnym elementem tego dialogu było wskazanie, że powstająca polityka ma na celu przeciwdziałanie izolacji poprzez wdrażanie idei międzykulturowości (czyli życia wśród innych, w relacjach i dialogu, nie obok i nie jako „obcy”).

Potwierdza się zainteresowanie i potrzeba stałej, regularnej informacji (np. w formie spotkań z organizacjami, publikacji prezentacji i notatek) o aktualnych działaniach Gminy Wrocław.

Pojawiły się postulaty dotyczące samego dokumentu, choćby doprecyzowania pojęć, m.in. współpraca międzysektorowa i perspektywa międzykulturowa. Wiele osób wskazywało na konieczność rozwinięcia katalogu realizatorów i

partnerów; częściowo to uwzględniono, biorąc pod uwagę doświadczenia współpracy oraz możliwe formy i narzędzia oddziaływania. Podkreślano, że katalog partnerów i realizatorów ma charakter otwarty i stanowi jedynie propozycję.

Ciekawa była również kwestia podejścia intersekcyjnego (czyli pokazującego wzajemne nakładanie się różnych cech tożsamości: etnicznej, płciowej, wieku czy też sprawności fizycznej) i inkluzywnego. W niektórych zadaniach, ze względu na specyfikę migracji i potrzeby poszczególnych grup (np. kobiety uchodźcze doświadczające przemocy), w projekcie polityki sprecyzowano potrzebę wsparcia tych grup. To jednak podczas konsultacji spotkało się z rekomendacją, by nie wskazywać konkretnej grupy, tylko uogólnić i utworzyć zapis: osoby z doświadczeniem migracji i uchodźstwa, aby nie wykluczać innych grup wymagających wsparcia.

Partnerzy lokalni

Za udostępnienie przestrzeni na spotkania konsultacyjne oraz wsparcie dziękujemy Wrocławskiemu Centrum Rozwoju Społecznego.

Za zaangażowanie w spotkania konsultacyjne oraz udostępnienie miejsca dziękujemy: dyrekcji XV Liceum Ogólnokształcącego we Wrocławiu, dyrekcji Zespołu Szkół Zawodowych nr 5, dyrekcji Szkoły Podstawowej nr 2 oraz dyrekcji Technikum nr 17. Dziękujemy także Stowarzyszeniu Żółty Parasol i Partnerzy, operatorom Ołbińskiego Centrum Aktywności Lokalnej.

INFORMACJA O REALIZATORACH

Organizator konsultacji: Wydział Partycypacji Społecznej Urzędu Miejskiego Wrocławia

Wsparcie w realizacji: Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich

Inicjator konsultacji: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

Wsparcie merytoryczne: Wrocławskie Centrum Rozwoju Społecznego

Realizacja: Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich

Opracowanie raportu: Fundacja na Rzecz Studiów Europejskich

Konsultacje oraz raport przygotowane zostały w ramach zadania publicznego „Wsparcie procesów konsultacji społecznych na terenie Gminy Wrocław w latach 2025–2026” realizowanego przez Fundację na Rzecz Studiów Europejskich i współfinansowanego ze środków Gminy Wrocław.

Wrocław miasto spotkań

Wrocław, 1.06.2026 r.